

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 9 SEPTEMBER 1925

No. 506

INHOUD.

ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEGVERSLAG 1924 I door <i>Jhr. Ir. J. A. van Kretschmar van Veen</i>	772
De Nederlandsche Scheepsbouw in den internationalen concurrentiestrijd door <i>Dr. Ir. J. Goudriaan Jr.</i>	773
De Algemeene Nederlandsche Zuivelbond (F.N.Z.) 1900-1925 I door <i>J. A. Geluk</i>	776
Mosoul door <i>H. Dunlop</i>	778
De Inkomstenbelasting van het Deutsche Rijk II (Slot) door <i>Mr. A. F. L. Stapel</i>	782
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	784
De stijging van de Deensche kroon	785
BOEKAANKONDIGING:	
A. H. Swain: Commercial Credit Risks, Export Credits and Credit Insurance, bespr. door <i>Mr. E. L. G. den Dooren de Jong</i>	785
MAANDLIJFERS:	
Emissies in Juli 1925	786
Handelsbeweging over de maand Juli 1925	787
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	788—794
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTENWd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN****COMMISSIE VAN ADVIES.**

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lemep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
 Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbuis.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonneés, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

7 SEPTEMBER 1925.

De geldmarkt bleef deze berichtswEEK zeer vast. De geldbehoefte voor de maandwisseling was belangrijk en bleef ook verder aanhouden. De prolongatierente steeg tot 4¼ pCt. en callgeld werd, indien voorhanden, voor 4½ pCt. grif opgenomen. Particulier disconto noteerde gelijk aan het officieele tarief, waarbij dan voor wissels met twee handtekeningen meestal nog ½ pCt. kwam. Eerst in de nieuwe week kwam er iets meer aanbod, zoodat de prolongatierente tot 3½ pCt. en callgeld tot 4 pCt. terugliep.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt de post binnenlandsche wissels van f 90,5 miljoen tot f 94,7 miljoen te zijn toegenomen. De stijging betreft voornamelijk de hoofdbank. De beleeningen liepen van f 148,2 miljoen tot f 124,3 miljoen terug. De goudvoorraad geeft een vermeerdering van f 2,5 miljoen te zien; de zilvervoorraad blijkt met een goede f 300.000 te zijn afgenomen. Het tegoed van het Rijk, dat verleden week ruim f 900.000 beliep, heeft weder plaats gemaakt voor een debetsaldo ten bedrage van f 9,9 miljoen. De post papier op het buitenland daalde met een kleine f 300.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met ongeveer hetzelfde bedrag toenamen. De biljettencirculatie vertoont een teruggang van f 6,2 miljoen. De rekeningcourant-saldi van anderen daalden met f 1,2 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 3,7 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 48.

* * *

Ook deze week was de belangstelling op de wisselmarkt weder in hoofdzaak voor Oslo en Kopenhagen. De opening na den feestdag was, in navolging van hetgeen den vorigen dag op de buitenlandsche beurzen verhandeld was, zeer vast. In den loop van den dag trad echter een reactie in, waardoor in twee dagen een daling van f 2 ontstond. Vervolgens ontstond een nieuwe haussebeweging, die de koersen sprongsgewijze omhoog deed gaan, zoodat het slot belangrijk boven de hoogste koersen van het begin der week kwam. 53,90 voor Oslo en 62,85 voor Kopenhagen. Voor de overige wissels was de stemming meestal flauw; Londen liep terug tot 12,04¼. Naar men zegt is op dezen koers goud uit Londen aangevoerd; daar echter de Nederlandsche Bank intusschen haar aankoopsprijs met 50 cents per Kilo fijn verlaagde, zou voor meerdere aanvoer nog een verdere; zij het ook geringe daling van den pondkoers noodig zijn.

LONDEN, 7 SEPTEMBER 1925.

Zooals verwacht was, werd en bleef geld gedurende deze eerste dagen van September ruim.

Deze gemakkelijke geldpositie en de voortdurende buitenlandsche vraag naar wissels had een verzwakende invloed op de discontomarkt. De notering toonde dan ook neiging tot teruggang, maar bleef ten slotte toch onveranderd uit hoofde van den vrij belangrijken gouduitvoer deze week en ook reeds in de vorige weken. Driemaands prima bankaccepten 3¹³/₁₆—3¾ pCt. met beslist vasten ondertoon.

New York en Amsterdam noteeren heden 4,85 en 12,04¼.

ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEG-VERSLAG 1924.

I.

Voor de vierde maal biedt dit tijdschrift mij gelegenheid een vergelijking te maken tusschen de uitkomsten van het spoorwegbedrijf in Zwitserland en Nederland. Deze overzichten kunnen eenig belang hebben, zoolang de periode van herstel duurt, na de algemeene ontwrichting als gevolg van den wereldoorlog. In beide landen ziet men nog steeds het streven om door bijzondere maatregelen tot de normale toestanden terug te komen; en ofschoon in 1924, zoowel in Nederland als in Zwitserland het financieel evenwicht weder gevonden is, moet men zich hoeden voor te vroeg te juichen over de intrede van een tijdperk van rustige ontwikkeling. Althans in Nederland is de toestand nog niet normaal.

Bedrijfsresultaten volgens Winst- en Verliesrekening.

Zwitserland.	
Opbrengst der Exploitatie....	f 202.255.000
Overige baten	„ 8.158.000
	f 210.413.000
Exploitatiekosten	f 136.016.000
Overige lasten	„ 66.820.000
	„ 202.836.000
Batig slot	f 7.577.000
Gemiddelde exploitatielengte 2942 KM. (als vorig jaar).	

Nederland.	
Opbrengst der Exploitatie....	f 166.933.000
Overige baten	„ 2.485.000
	f 169.418.000
Exploitatiekosten	f 130.381.000
Overige lasten	„ 39.037.405
	„ 169.418.000
Batig slot	nihil
Gemiddelde exploitatielengte 3644 KM. (vor. jaar 3676).	

Het trekt de aandacht, dat de Nederlandsche rekening precies, zonder saldo, sluit, maar dit wordt verklaard, doordat een klein overschot werd aangewend voor afschrijving op enkele deelnemingen in ondernemingen, die waren te niet gegaan of in waarde verminderd. Dit bedrag is begrepen in de „overige lasten”. Door het sluiten der rekening behoefde voor 't eerst geen beroep op den Staat te worden gedaan, voor bijpassing van het gegarandeerde dividend. Dit is, evenals in de vorige overzichten, hierboven, voor de vergelijking met de Zwitsersche spoorwegen, die geen aandeelenkapitaal hebben, ten bedrage van f 2.025.000 opgenomen onder de „overige lasten”.

De ontwikkeling der resultaten blijkt uit het volgende overzicht:

Zwitserland.		Nederland.	
	per KM.		per KM.
1921 Verlies	f 36.253.000	f 12.579	Verlies f 32.933.000
1922 „	„ 33.097.000	„ 11.249	„ „ 30.502.000
1923 Winst	„ 1.846.000	„ 627	„ „ 22.987.000
1924 „	„ 7.577.000	„ 2.575	„ „ 0

In aanmerking nemende het afgeschreven overschot in Nederland, kan men, bij de groote getallen, waarmee we te maken hebben, zeggen, dat de resultaten thans vrijwel gelijk zijn. Nederland deed daartoe in 1924 een geweldigen sprong. Er is echter groot verschil in de wijze, waarop die uitkomsten zijn bereikt.

In Zwitserland is de verbetering uitsluitend verkregen door hogere opbrengst, want de exploitatiekosten namen toe. In Nederland werkten beide factoren samen. De opbrengst was in Zwitserland f 18.408.000 of 10 pCt. hooger, terwijl de exploitatiekosten vermeerderden met f 5.892.000 of 4,3 pCt. Nederland gaf een hogere opbrengst te zien van f 4.795.000 of 2,96 pCt., daarentegen daalden de exploitatiekosten met f 20.409.000 of 13,53 pCt.

De opbrengsten der Exploitatie.

Zwitserland.		Nederland.	
	per KM.		per KM.
Reizigers ...	f 66.225.000	f 22.510	f 80.735.000
Bagage	„ 6.169.000	„ 2.097	„ 2.285.000
Dieren, enz. ...	„ 3.342.000	„ 1.136	„ 2.940.000
Goederen ...	„ 111.588.000	„ 37.929	„ 76.385.000
Postvervoer ..	„ 3.272.000	„ 1.112	„ 1.063.000
	f 190.596.000	„ 64.784	f 163.408.000
Versch. ontv. „	„ 11.659.000	„	„ 3.525.000
	f 202.255.000	„ 68.747	f 166.933.000

Tegenover het vorige jaar zijn de verschillen percentsgewijze:

	Zwitserland.	Nederland.
Reizigers ...	+ 4,16 %	- 2 %
Bagage	+ 10,03 %	- 14,5 %
Dieren, enz. ...	+ 4,94 %	+ 19 %
Goederen....	+ 13,35 %	+ 8,3 %

In vorige jaren kon ik er steeds op wijzen, dat het reizigersvervoer in Nederland, zoowel absoluut als per Kilometer, een hogere opbrengst gaf dan in Zwitserland; thans geldt dit nog alleen voor het absolute cijfer, want per Kilometer is de opbrengst lager; het verloop was:

Opbrengst Reizigersvervoer.			
	Zwitserland.	Nederland.	
	per KM.		per KM.
1921...	f 62.403.000	f 21.652	f 90.638.000
1922...	„ 60.565.000	„ 20.586	„ 87.360.000
1923...	„ 63.582.000	„ 21.611	„ 82.384.000
1924...	„ 66.225.000	„ 22.510	„ 80.735.000

Terwijl dus in Zwitserland na 1922 herstel intrad, ziet men in Nederland een voortdurende en bedenkelijke afbrokkeling van de opbrengst.

In 1922 werden in Zwitserland de eerste partieele tariefsverlagingen ingevoerd, waardoor wel het verkeer toenam maar de opbrengst daalde; in 1923 en 1924 werd met gedeeltelijke verlagingen voortgegaan maar bovendien werd op 1 Januari 1924 een vrij aanzienlijke algemeene verlaging ingevoerd, waarbij de prijzen Ie en IIe klasse werden verminderd en een reductie toegepast van 20 pCt. op den dubbelen enkelereis-prijs voor retourkaarten van alle klassen en op alle afstanden. Deze verlagingen werden door vermeerdering van vervoer ruimschoots vergoed.

In Nederland heeft men nog niet tot verlaging van eenige beteekenis durven besluiten. De ervaringen met partieele verlagingen — buurtverkeer, vacantiekaarten, groote-afstandsverkeer, rijwielkaarten e.d. — waren niet bemoedigend. Het verslag wijt den achteruitgang aan daling der inkomsten bij velen, die nu mede op reiskosten besparing van uitgaven trachten te bereiken; bovendien aan de ongebreidelde autobusconcurrentie, die zonder den hinder van wettelijke bepalingen, welke het spoorwegbedrijf moet naleven, door een ieder kan worden opgevat.

Het is waar, de toestanden zijn in beide landen niet gelijk. In Zwitserland is het vreemdelingen-verkeer hoofdzak en de autobusconcurrentie is er van veel geringeren omvang, mede als gevolg van beperkende maatregelen van overheidswege. Tariefsverlaging blijft altijd een waagstuk, wanneer men niet zeker is, dat door toeneming van het algemeen vervoerspeil der bevolking, belangrijk meer zal worden gereisd. De Zwitsersche cijfers geven slechts een aanwijzing omtrent het te wachten resultaat van verlaging, maar leveren niet het bewijs, dat zonder die verlagingen, de opbrengst niet nog meer zou zijn gestegen, bij den grooten toevloed van buitenlandsche toeristen, voor wie de reiskosten niet het voornaamste deel der uitgaven uitmaken. Toch is het de vraag of het oogenblik niet gekomen is, om in Nederland den sprong naar tariefsverlaging, die toch eenmaal zal moeten worden gedaan, te wagen; de tarieven zijn nog altijd pl.m. 100 pCt. hooger dan vóór den oorlog en dus niet meer in overeenstemming met het algemeen indexcijfer voor den levensstandaard, voor zoover men dit als een eenigszins betrouwbaaren maatstaf

mag gebruiken. Sedert 1921 is de opbrengst met bijna 11 pCt. gedaald en in de eerste zeven maanden van 1925 heeft deze daling zich voortgezet; de oorzaken daarvan doen zich onverminderd gelden; wellicht dat een tariefsverlaging een stimulans zou zijn, om het verkeer weder tot ontwikkeling te brengen, zij het ook dat niet dadelijk betere ontvangsten zouden worden bereikt.

Dat gedwongen zuinigheid bij het publiek een factor is die meetelt, spreekt duidelijk uit het dalende gebruik der hoogere in procenten:

	Zwitserland.			Nederland.		
	I	II	III	I	II	III
1921...	0,4	4,85	94,75	3	19,1	77,9
1922...	0,38	4,46	95,16	2,5	17,8	79,7
1923...	0,45	4,35	95,2	2,3	15,7	82
1924...	0,34	4,46	95,2	2	14,1	83,9

Vermoedelijk zou uit een wijziging der prijsverhouding ten gunste der hogere klassen, wel eenig voordeel zijn te halen, tenzij de gewoonte, vooral van dames, om zuinigheidshalve in de derde klasse plaats te nemen, reeds te vast zou zijn ingeworteld. Het gebruik der hogere klassen, vooral van de Iste, was in Nederland altijd hoger dan in eenig ander land; daarom zou juist hier een verlaging misschien wel een goede uitwerking hebben. In Zwitserland had de geringe wijziging der verhoudingen weinig effect.

Het tegenwoordige Zwitsersche tarief toegepast op eenige Nederlandsche afstanden geeft de volgende vergelijking (in guldens, de franc aangenomen op f 0,48):

	KM.	Zwitserschtarief			Nederl. tarief		
		I	II	III	I	II	III
Amst.-Haarl. enk.	19	1,40	1,—	0,70	1,25	0,95	0,65
heen en ter.		2,25	1,55	1,15	2,50	1,90	1,30
buurtv. h. en ter.					1,90	1,45	0,95
Amst.-d. Haagenk.	63	4,55	3,20	2,30	4,10	3,10	2,05
heen en ter.		7,30	5,10	3,65	8,20	6,20	4,10
Amst.-Zwolle enk.	113	8,15	5,75	4,10	7,35	5,55	3,70
heen en ter.		13,05	9,15	6,55	14,70	11,10	7,40
Amst.-Maastr. enk.	216	15,30	10,75	7,65	13,80	10,35	6,90
heen en ter.		24,45	17,15	12,25	27,60	20,70	13,80
Vacantiekl. Juli-Sept. h. en ter.					20,—	15,—	10,—
Gron.-Maastr. enk.	330	19,05	13,35	9,55	18,85	14,15	9,45
heen en ter.		30,45	21,25	15,25	37,70	28,30	18,90
Vacantiekl. Juli-Sept. h. en ter.					20,—	15,—	10,—

Voor de enkele reis is dus Zwitserland duurder, doch de retourprijzen zijn belangrijk lager, behalve op die baanvakken, waar in Nederland buurtverkeer bestaat. Daarentegen heeft Nederland in de maanden Juli tot 15 September vacantiekaarten, die voor de enkele en de dubbele reis een zeer groote reductie geven. Feitelijk reist men in die periode op de afstanden boven 154 KM. gratis. Alles bijeengenomen kan niet gezegd worden, dat het Nederlandsche tarief tegen het Zwitsersche ongunstig afsteekt.

Voor het goederenvervoer vinden we het volgende verloop der opbrengsten:

Opbrengst goederenvervoer.

	Zwitserland.		Nederland.	
	per KM.	f	per KM.	f
1921..	f 92.453.000	f 32.983	f 91.857.000	f 25.125
1922..	90.844.000	31.747	77.169.000	21.021
1923..	98.445.000	34.571	70.476.000	19.172
1924..	111.587.000	37.929	76.385.000	20.962

Hier zien we voor Zwitserland een gestadigen vooruitgang, in Nederland na voortdurende daling sedert 1921, in 1924 voor 't eerst een vrij aanzienlijke verbetering. Het verschil tusschen beide landen wordt echter nog voortdurend grooter. De omstandigheden, die op het goederenvervoer inwerken, loopen in beide landen zeer uiteen, zoodat er geen grond bestaat voor juiste gevolgtrekkingen. Konden in Zwitserland de economische verhoudingen zich gaandeweg herstellen, Nederland ondervond in hooge mate den invloed van de strubbelingen in de omringende landen. De Ruhr-

bezetting in 1923/25, de Deutsche zeehaventarieven, de inflatie van het betaalmiddel in Duitschland, België en Frankrijk, waren in de opgesomde jaren ernstige belemmeringen voor transitovervoer en export en in 't algemeen voor een regelmatige ontwikkeling van het handelsverkeer. De Ruhrbezetting in 't bijzonder, gaf in vele gevallen aanleiding tot verlegging van het verkeer, hetgeen een onnatuurlijken invloed had op de opbrengst, wel veelal in ons voordeel, maar dit maakt vergelijkingen waardeloos. De stabilisering der Mark had in 1924 een opleving van den export van Nederlandsche producten ten gevolge, waaraan, naast gesloten water in de eerste maanden, de verbetering der opbrengst is te danken. Er zijn nog zóóveel elementen van storing in onze omgeving, dat het niet mogelijk is uit de verbetering van het laatste jaar een gevolgtrekking voor de toekomst te maken. De ongunstige resultaten van de eerste helft van 1925 toonen wel aan, dat op een blijvende verbetering nog niet mag worden gerekend.

In Zwitserland werd de verbetering verkregen bij tal van min of meer aanzienlijke tariefsverlagingen, waardoor sommige tarieven tot het peil van vóór den oorlog zijn gedaald. Het Nederlandsch verslag vermeldt niets omtrent de goederentarieven; men mag echter aannemen, dat op het gebied van uitzonderingstarieven en vervoersovereenkomsten voor groote hoeveelheden niet werd stilgezet en de concurrentie van watertransport steeds wordt in 't oog gehouden.

Opmerkelijk is in Zwitserland de verhouding in de opbrengst van reizigers- en goederenvervoer n.l. 1:1,7 tegen 1:0,95 in Nederland. In verband met de exploitatiekosten moet dit als een gunstig verschijnsel worden beschouwd voor het bedrijfsresultaat. Deze voor- sprong komt nog duidelijker uit als men ziet, dat bij een gelijk totaal vervoer van ruim 16 miljoen ton, vrachtgoederen in Zwitserland f 7,05 per ton werd ontvangen tegen f 4,35 in Nederland. Behalve door vervoer over langere afstanden, kan dit verschil slechts worden verklaard door algemeen hogere tarieven. Hadden we in Nederland de Zwitsersche opbrengst per ton, dan zouden we, zonder verhooging van kosten, ruim 35 miljoen gulden meer ontvangen en waren de Nederlandsche Spoorwegen een prachtzaak. Door de gedwongen concurrentie met de waterwegen en de lage transitotarieven in den kamp tegen de buitenlandsche havens, blijft het goederenvervoer de zwakke plek in het Nederlandsche spoorwegbedrijf.

Een andere gunstige factor in de Zwitsersche exploitatie is, dat het betere resultaat met minder arbeid wordt verkregen:

	Trein.	Per kilometer	Opbrengst	
			p. tr.km.	p. tr.k.m.
Zwitserland	31.000.000	10.555	f 6,50	f 4,38
Nederland	43.000.000	11.747	„ 3,90	„ 3,05

De omvang van het treinverkeer kwam in beide landen ongeveer overeen met dat van 1910, waaruit naast andere oorzaken, de remmende invloed van den oorlog op den natuurlijken ontwikkelingsgang is te onderkennen.

VAN KRETSCHMAR.

(Slot volgt).

DE NEDERLANDSCHE SCHEEPSBOUW IN DEN INTERNATIONALEN CONCURRENTIESTRIJD.

Er heerscht zonder twijfel de laatste maanden een toenemende bedrijvigheid in den Rotterdamschen scheepsbouw en — vooral bij buitenstaanders — een toenemend optimisme over de vooruitzichten van deze industrie voor de naaste toekomst. Voor zoover dit optimisme enkel een reactie is op ongemotiveerde zwartkijkerij is het stellig toe te juichen, maar het zou gevaarlijk kunnen worden, indien het voet gaf aan de meening, dat de crisis in den internationalen scheepsbouw reeds overwonnen is en dat met name de Nederlandsche werven weer volop orders kunnen krijgen tegen behoorlijk loonnende prijzen.

Daarom worden hieronder enkele feiten en cijfers vermeld, die wellicht eenigszins tot de vorming van een juist inzicht in de tegenwoordige positie kunnen bijdragen.

1. De behoefte aan schepen.

Nieuwe schepen zijn noodig voor uitbreiding of voor vernieuwing van de vloot. Nu is het bekend genoeg, dat bij het sluiten van den wapenstilstand de wereldvloot reeds grooter was dan vóór den oorlog. Maar in de daarop volgende jaren heeft zij zich zoo snel uitgebreid, dat zij gedurende het tienjarig tijdvak 1913—'23 niet slechts in absolute grootte, maar ook naar verhouding vrijwel even sterk is toegenomen als tijdens het tijdvak 1903—'13. Gedurende laatstgenoemd tijdvak steeg de wereldtonnage van 33,5 op 47,0 miljoen bruto registerton, dus van 100 op 140; gedurende het tijdvak 1913—'23 van 47,0 op 65,2 miljoen, dus van 100 op 139.

Wanneer men nu bedenkt, dat gedurende het laatste decennium de kapitaalvorming geringer is geweest en de bevolking stellig langzamer is toegenomen dan gedurende het eerste en dat de geheele circulatie van het economisch wereldorganisme in dit tijdvak ernstig werd verstoord, dan is het duidelijk, dat deze uitgroei op zichzelf reeds een wanverhouding beteekent tegenover de vraag naar scheepsruimte voor passagiers en goederen. De opgelegde tonnage en de hopeloos lage vrachten zijn daarvan het dagelijks terugkeerend bewijs. En hierbij komt nog, dat deze te groote wereldvloot voor een veel grooter percentage uit nieuwe en zeer nieuwe schepen bestaat dan haar voorgangster van 10 jaar geleden.

Gaat men nu na, of deze invloeden zich ook hebben doen gelden op dat deel van de wereldvloot, dat voor de Nederlandsche werven het meeste interesse heeft, dan blijkt, dat de Nederlandsche koopvaardijvloot gegroeid is van 659.000 ton in 1903 tot 1.310.000 ton in 1913 en 2.626.000 ton in 1923, dus vrijwel telkens een verdubbeling in een tienjarige periode. Op zichzelf een heuglijk verschijnsel, dat in een verdere toekomst waarschijnlijk ook den Nederlandschen scheepsbouw ten goede zal komen, maar dat het voor den eersten tijd weinig waarschijnlijk doet lijken, dat van de Nederlandsche reederijen een belangrijke vraag naar nieuwe scheepsruimte zal uitgaan.

2. De Scheepsbouwcapaciteit.

Het is moeilijk een juiste schatting te maken van de geweldige vermeerdering, die de aanbouwcapaciteit van schepen over de geheele wereld sedert 1914 heeft ondergaan. Voor ons eigen land zal men niet ver mis zijn, indien men aanneemt, dat deze capaciteit meer dan verdubbeld is. Er zijn verscheiden zeer belangrijke firma's, die eerst in en na de oorlogsjaren zich voor den bouw van zeeschepen hebben geoutilleerd; tal van andere werven moderniseerden en vergrootten hun productieapparaat.

Maar ook in het buitenland, met name in Duitschland, heeft men niet stilgezeten. Oude firma's als Blohm & Voss in Hamburg, de Howaldtswerke in Kiel en andere brachten sedert 1914 belangrijke uitbreidingen tot stand. Daarnaast verrees uit een krachtige combinatie van de A. E. G., de Gutehoffnungshütte en Burmeister und Wain, de Deutsche Werft met 6 breede en uitstekend geoutilleerde hellingen. Als nieuwe gegadigden traden de Rijkswerven op, die zich niet langer met oorlogsscheepsbouw mochten bezighouden: de „Deutsche Werke" werd hun exploitatie-vorm.

Evenals de ontwapening van Duitschland had de „naval holiday" der geallieerden tot effect, dat die groote werven, welke voor een belangrijk deel van den oorlogsscheepsbouw hadden bestaan, nu met hun volle capaciteit in de markt van den handelsscheepsbouw werden gedreven.

En hiermee is de situatie van het oogenblik reeds in hoofdlijnen geschetst: een lang aanhoudend con-

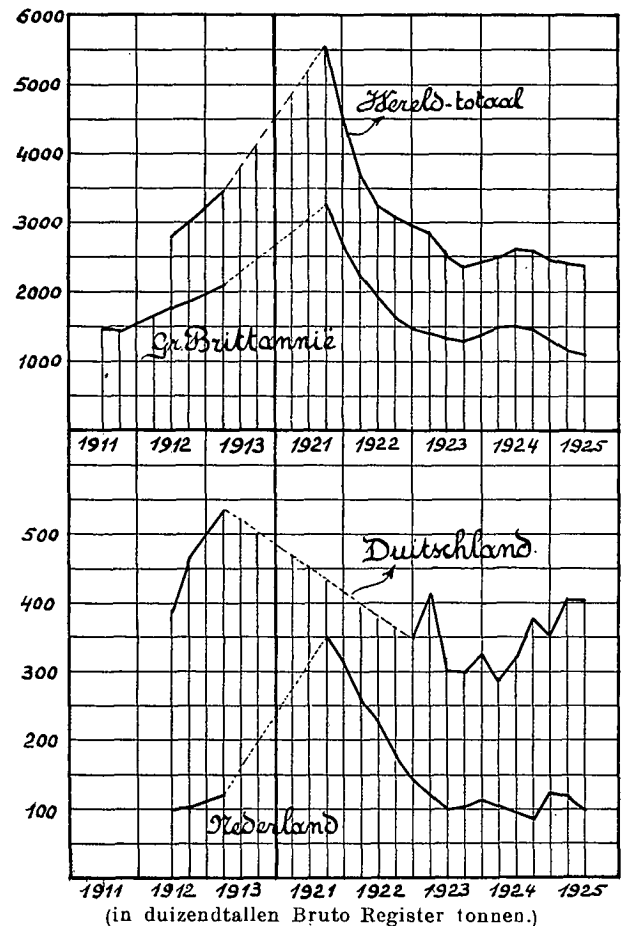
fict tusschen een sterk verminderde behoefte en een sterk vermeerderd aanbod.

3. De werkloze productiecapaciteit.

Een duidelijk beeld van het beloop van dit conflict kan men verkrijgen uit de kwartaalstatistieken, die Lloyds Register publiceert over den stand van den scheepsbouw.

In de eerste plaats is van belang het cijfer van de totale in aanbouw zijnde tonnage.

Tonnage van de in aanbouw zijnde handelsschepen op het eind van een kwartaal; 1911—'13 en 1921—'25.

	Wereld-totaal	Groot Brit-tannië en Ierland	Duitsch-land	Neder-land
3e kwartaal 1921	5543	3283	—	349
4e " " "	4457	2640	—	314
1e " " 1922	3679	2236	—	258
2e " " "	3235	1920	—	226
3e " " "	3092	1617	—	177
4e " " "	2954	1469	350	143
1e " " 1923	2860	1469	416	121
2e " " "	2544	1338	301	100
3e " " "	2378	1271	299	105
4e " " "	2444	1395	324	113
1e " " 1924	2516	1474	287	107
2e " " "	2617	1517	320	97
3e " " "	2581	1468	379	89
4e " " "	2470	1297	355	125
1e " " 1925	2396	1165	405	120
2e " " "	2369	1094	407	101

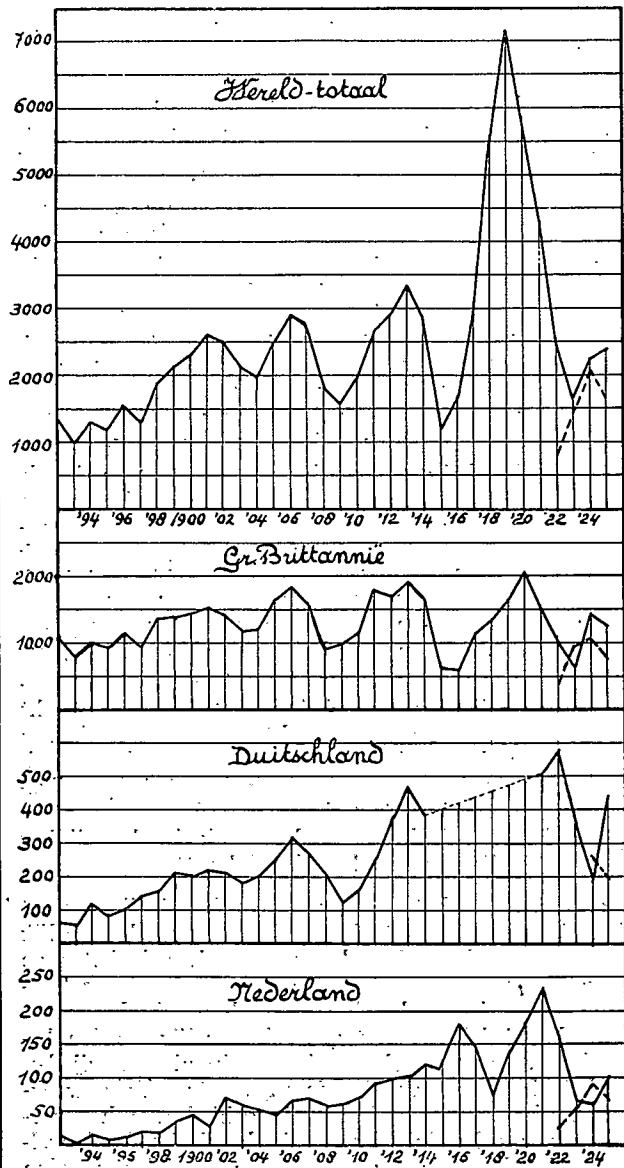
Het wereldtotaal vertoont vanaf 1921 een voortgaande daling, welke even onderbroken is geweest door een kleine opleving in 1924, maar zich thans weer heeft voortgezet, zoodat het cijfer der totale tonnage in aanbouw per 1 Juli 1925 het laagste is, dat tot dusver in deze crisis werd bereikt. En het niveau gedurende de laatste 2 jaar is steeds lager geweest dan de aanbouw in de jaren 1912 en '13. Meer productiecapaciteit — en in totaal minder werk. De lijn van Groot Brittannië volgt die van het wereldtotaal vrijwel op den voet, de lijn van Duitschland is grilliger, waarschijnlijk als gevolg van

de valuta-invloeden; de lijn van Nederland is iets minder ongunstig dan die van het wereldtotaal; het peil van 1925 is hier tenminste nog vrijwel gelijk aan dat van 1912. Erg hoopvol is dit evenwel niet, wanneer men denkt aan den sterk gestegen omvang van de Nederlandsche scheepswerven.

Wanneer men de thans in aanbouw zijnde tonnage deelt op het maximum, dat eenigen tijd geleden in aanbouw geweest is, krijgt men een cijfer, dat men den belastingsfactor van de productiecapaciteit zou kunnen noemen. Voor Engeland¹⁾ bedraagt deze 1094:3571 = 31 pCt.; voor Nederland 101:349 = 29 pCt.

Aangenomen mag worden, dat deze getallen de zaak te donker voorstellen, omdat in tijden van veel werk de levertijden uit den aard der zaak langer zullen uitvallen dan in tijden van gebrek aan werk. Daardoor wordt in de perioden van drukte het cijfer der tonnage in aanbouw meer verhoogd dan men alleen op grond van de toeneming der afleveringen zou verwachten. Beter is daarom een vergelijking van de tonnage, die gedurende de laatste maanden of kwartalen op stapel is gezet, met de maximum tonnage, die vroeger gedurende eenzelfde tijdsverloop is afgeleverd of bijv. te water gelaten.

Tonnage van de jaarlijks te water gelaten (getrokken lijn) en op stapel gezette (streeplijn) schepen; 1892—1925. (In duizenden bruto register tonnen).

¹⁾ Het is mogelijk, dat in 1920 of begin 1921 de tonnage in aanbouw nog grooter is geweest; het is mij nog niet gelukt, gegevens van Lloyds over die tijdvakken in mijn bezit te krijgen. De belastingsfactoren worden dan nog ongunstiger.

Tonnage van de jaarlijks te water gelaten en op stapel gezette schepen; 1922-'25.

(in duizendtallen Bruto Register tonnen.)

JAAR	Wereld totaal		Groot Britannië en Ierland		Duitschland		Nederland	
	Te water gelaten	Op stapel gezet	Te water gelaten	Op stapel gezet	Te water gelaten	Op stapel gezet	Te water gelaten	Op stapel gezet
1922	2467	801	1031	403	575	?	163	27,9
1923	1643	1529	646	953	358	?	66	54,4
1924	2248	2067	1440	1051	194	261	64	90,1

1925 ¹⁾ (lehalfj.) | 1199 | 817 | 637 | 392 | 222 | 100 | 49 | 33,3

¹⁾ In Fig. 2 is voor 1925 het dubbele van het eerste halfjaar aangenomen.

Neemt men hiervoor als duur anderhalf jaar (de levertijd van een niet te groot schip), dan krijgt men voor Engeland het volgende resultaat.

Op stapel gezet gedurende 1924 en 1e halfjaar 1925 1.443.000 ton; maximum te water gelaten (in 1920) 2.056.000 ton, dus per anderhalf jaar gerekend

3084 duizend ton. Belastingsfactor: $\frac{1443}{3084} = 47$ pCt.

Voor Nederland vindt men op dezelfde wijze $\frac{123,4}{348} = 35$ pCt.

De percentages zijn, zoals te verwachten was, gunstiger dan de eerst berekende, maar toch op zichzelf beschouwd beide hoogst verontrustend.

En deze bezorgdheid wordt er niet minder op, wanneer men uit bovenstaande tabel afleest, dat de in de eerste twee kwartalen van 1925 op stapel gezette tonnage tezamen kleiner is dan de helft van het jaartotaal over 1924: *de intensiteit van den scheepsbouw gaat dus nog steeds verder achteruit*. Het werklooze deel van de productiecapaciteit neemt dus vermoedelijk nog toe en het gaat er nu om, welke landen door deze werkloosheid in hoofdzaak getroffen worden en in de toekomst getroffen zullen worden.

4. De kostprijs van schepen in Nederland en in het buitenland.

Er is, après tout, maar één practisch afdoende manier om de kostprijzen met elkaar te vergelijken -- en dat is de inschrijving in concurrentie in een tijd van algemeene malaise. Nu leert de ervaring van den laatsten tijd, dat inderdaad de Nederlandsche prijzen liggen boven die van vele andere landen, maar dat zij toch in 't algemeen een of enkele procenten lager zijn dan de Engelsche.

Ook door onderstaand statistiekje van de inschrijving op 2 schepen voor het Gouvernement van Siam wordt dit bevestigd.¹⁾

Nationaliteit van de inschrijvers	Aantal firma's	Laagste en hoogste aanbieding voor één schip.
(in duizendtallen £)		
1. Italië	6	63,4 - 104,0
2. Frankrijk	6	87,1 - 166,1
3. Duitschland	7	89,2 - 120,3
4. Chineesche kust	3	91,5 - 105,0
5. Denemarken	3	92,7 - 113,5
6. Zweden	1	100,0
7. Nederland	4	101,7 - 125,0
8. Engeland	12	105,3 - 131,3
9. Japan	2	110,5 - 119,5

Nederland komt hierin voor op de 7e plaats: alleen Engeland en Japan gaan met hun prijzen hooger; Engeland slechts 3,5 pCt., Japan bijna 9 pCt.; Denemarken, Duitschland en Frankrijk gaan 8 à 14 pCt. lager.

Dit verschil in kostprijzen moet, voor zoover het niet voortvloeit uit dalende valuta, voor een groot deel toegeschreven worden aan verschillen in loonkosten. De materialenmarkt is internationaal vrijwel gelijk; de organisatie en outilleering der Neder-

¹⁾ Shipbuilding and Shipping Record, 13 Augustus-1925.

landsche werven kan stellig de vergelijking met de meeste buitenlandsche gerust doorstaan.

De invloed van het arbeidsloon kan men eenigszins schatten uit onderstaande samenstelling van den kostprijs, die wel als zeer globaal gemiddelde kan gelden.

Materiaal	55
Loon	25
Onkosten	20
Totaal	100

Neemt men daarbij in aanmerking, dat ook de onkosten nog een deel arbeidsloon bevatten, dan kunnen de totale loonkosten gesteld worden op 28 à 30 pCt. van den kostprijs. 10 pCt. verschil in uurloon beteekent dus c.p. 2.8 pCt. verschil in kostprijs. Zou een dergelijke loonsverhooging worden ingevoerd om een verkorting van arbeidstijd te compenseeren, dan zou de kostprijs nog sterker stijgen omdat dan voor vele afdelingen ook de onkosten per arbeidsuur zouden omhoog gaan (invloed van aan- en uitlooptijden, daling van de productie per dag in sommige afdelingen enz.)

Een verhooging van het arbeidsloon in de Nederlandsche scheepsbouwindustrie zou dan ook bij de tegenwoordige verhoudingen de schaal kunnen doen doorslaan naar de andere zijde en ook de Engelsche markt voor Nederland ontoegankelijk maken. En dit gevaar zit toch reeds in de lucht; men kan er van verzekerd zijn, dat men in Engeland alle zeilen bijzet om tot lagere productiekosten te komen en wie weet, hoe spoedig men daarin slaagt.

J. GOUDRIAAN JR.

DE ALGEMEENE NEDERLANDSCHE ZUIVELBOND (F.N.Z.) 1900—1925.

I.

Op 20 October a.s. zal het 25 jaar geleden zijn, dat de Algemeene Nederlandsche Zuivelbond, die in Nederlandsche landbouwkringen en ook daarbuiten een grootere bekendheid heeft onder zijn verkorten naam „F.N.Z.” werd opgericht. In verband met dit kwarteeuw's bestaan mogen hier eenige feiten worden gememoreerd, welke voor het leven dezer nationale zuivelorganisatie van beteekenis zijn.

Allereerst dient eenige verklaring te worden gegeven van den afgekorten naam F.N.Z. Deze vindt zijn oorsprong in artikel 1 der statuten, waarin gezegd wordt dat het is een federatieve vereniging van bonden van coöperatieve zuivelfabrieken. Dit federatieve karakter heeft zoowel bij de oprichting als in het leven van den bond een groote rol gespeeld.

Toen de F.N.Z. werd opgericht, bestond er reeds een vijftal, voor dien tijd vrij omvangrijke provinciale zuivelbonden, waarvan de Zuid-Nederlandsche Zuivelbond de oudste was en reeds in 1893 was opgericht. Deze bonden, en vooral de Zuid-Nederlandsche Zuivelbond wenschten wel samen te werken ter gemeenschappelijke behartiging hunner algemeene belangen, doch maakten daarbij nadrukkelijk het voorbehoud, dat hunne zelfstandigheid onaangetaast moest blijven. Onomstootelijk moest vast staan, dat de bonden baas bleven in eigen huis en niet gedwongen konden worden tot iets mede te werken, waarvan zij principieel tegenstander waren. Bij de samenstelling der statuten werd hiermede rekening gehouden en dit is steeds zoo gebleven. Hierdoor kon geen politieke of geestelijke opvatting bezwaar opleveren om in den F.N.Z. samen te werken, en aangenomen kan worden, dat dit er veel toe heeft bijgedragen, dat er in den F.N.Z. steeds zoo goed is samengewerkt kunnen worden. Juist het gevoel, dat men in volle vrijheid samenging, heeft het saamhoorheidsgevoel verhoogd, omdat men hierdoor te sterker gevoelde, dat men elkaar noodig had en geen gevoeligheden op nevenliggend terrein de verhoudingen konden verstoren.

De oorzaak der oprichting van den F.N.Z. moet,

evenals die der coöperatieve zuivelfabrieken in het laatst der vorige eeuw, gezocht worden in den slechten toestand, waarin de afzet onzer zuivelproducten zich toen bevond. Door de fabriekmatige zuivelbereiding waren de toestanden reeds veel verbeterd, maar de knoeierij tierde nog welig en degenen, die de belangen der coöperatieve zuivelbereiding hadden te bevorderen, gevoelden levendig, dat de fabrieken individueel hierin geen afdoende verbetering konden brengen. Wat baatte het, wanneer men de zuivelproducten door de fabriekmatige bereiding al verbeterde, doch de waar werd op den weg van de fabriek naar den consument toch weer verknoeid? Bovendien werd de boter, die onverknoeid aan de markt kwam — in enkele provincies hadden de zuivelfabrieken door samenwerking reeds een weg gevonden om zelf de boter in het buitenland op de markt te brengen — vaak verdacht toch met margarine vermengd te zijn.

Ten einde deze verdenking tegen te gaan, werd er naar middelen gezocht, om den koopers de noodige waarborgen te verschaffen, dat zij een onvervalscht product ontvingen. Men vond dit in de botercontrôle, en vooral ook om deze opkomende beweging krachtig te steunen en hieraan door onderlinge samenwerking meer kracht te kunnen bijzetten, achtte men een Nederlandschen zuivelbond, waarin de coöperatieve zuivelbereiders uit alle oorden des lands zouden kunnen samenwerken, het middel om het veehoudersbedrijf, dat een zwaren tijd achter den rug had, op te beuren.

In de statuten werd neergelegd, dat het doel der vereeniging zou zijn de belangen der coöperatieve zuivelbereiding in Nederland te bevorderen, welk doel zij o.m. zou trachten te bereiken door het opsporen en bestrijden van knoeierijen bij de bereiding en den handel in zuivelproducten. Aan de omschrijving van het doel werd reeds in 1902 toegevoegd, dat dit in het bijzonder zou bestaan in de bevordering van den goeden naam in den afzet der door de coöperatieve zuivelfabrieken gefabriceerde boter en kaas en wij vinden den F.N.Z. in de eerste jaren van zijn bestaan dan ook hoofdzakelijk op dit terrein werkzaam.

De F.N.Z. heeft vanaf de oprichting de beweging om te komen tot een algemeene Nederlandsche botercontrôle krachtig gesteund. Het vertrouwen in de botercontrôle was toen nog niet gevestigd en men vond overal nog tegenwerking. Men moest er de regeering van overtuigen, dat de botercontrôle een zaak was, die, met handhaving der eigen zelfstandigheid, den steun der overheid verdiende, en het is ongetwijfeld mede aan het eensgezind optreden der georganiseerde zuivelbereiders te danken, dat op dit terrein zoo'n gelukkige samenwerking tusschen overheid en particulier initiatief is ontstaan. Men mocht er in slagen de volle aandacht voor deze zaak van den toenmaligen Directeur-Generaal van den Landbouw te winnen en zoo kwamen in 1904 het rijksbotermerk en in 1908 de verbeterde Boterwet tot stand, hetgeen de kroon op het werk der bestrijding van knoeierijen in den boterhandel zette.

Tegelijk met het tegengaan van knoeierijen moest de afzet van gecontroleerde boter zooveel mogelijk worden bevorderd, daar het er om ging de boter op haar weg van producent naar consument uit de handen der knoeiers te houden. De rechtstreeksche export door de fabrieken moest zooveel mogelijk worden bevorderd en vooral ook op dit terrein vinden wij den F.N.Z. in den loop der jaren onafgebroken werkzaam. Het eerste werk op dit gebied was het verzamelen van handelsadressen in het buitenland, welke ter beschikking der aangesloten fabrieken werden gesteld. Verder werden in binnen- en buitenland wegen voor den afzet van gecontroleerde boter gezocht, ten einde den rechtstreekschen export zooveel mogelijk te bevorderen.

In 1905 werden commissies naar Parijs en Berlijn afgevaardigd, ten einde de afzet-mogelijkheid van boter met rijksmerk naar die plaatsen te onderzoeken, terwijl een studiereis naar Kopenhagen werd gemaakt om na te gaan hoe men in Denemarken den export van boter geregeld had. Omtrent een en ander verscheen een zeer belangrijk rapport en dit gaf aanleiding, dat de F.N.Z. voor de aangesloten fabrieken als bemiddelaar bij den afzet van boter begon op te treden.

In 1906 werd een botermijn te Arnhem geopend en hieruit ontwikkelde zich in den loop der jaren een wijze van afzet, waarbij de F.N.Z. zelf als exporteur optrad. Hoewel dit als een gevolg der ontwikkeling van de bemoeiing op dit gebied moet worden beschouwd, was dit toch een stap verder dan het aanvankelijk in de bedoeling moet hebben gelegen.

In den opzet der vereeniging lag te duidelijk, dat haar voornaamste taak de *bevordering* der algemeene belangen der coöperatieve zuivelbereiding zou zijn, dan dat een daadwerkelijk zich bemoeien met den afzet, op den duur bevrediging zou geven, te meer waar reeds vóór de oprichting van den F.N.Z. in enkele provincies gewestelijke organisaties van coöperatieve zuivelfabrieken voor den gemeenschappelijke verkoop van boter bestonden, en de F.N.Z. aanvankelijk de oprichting van meerdere dezer exportvereenigingen had bevorderd. Door het zelf ter hand nemen van den boterexport werd deze beweging a.h.w. gestuit en dit gaf aanleiding tot strijd in den boezem der vereeniging. Een strijd, die ten slotte beslecht is door de oprichting van coöperatieve zuivelverkoopvereenigingen in Gelderland-Overijssel en West-Noord-Brabant, waardoor de afdeeling rechtstreeksche boterverkoop van den F.N.Z. overbodig werd.

Vooraf gedurende de eerste oorlogsjaren heeft deze afdeeling niettemin in een zeer groote behoefte voorzien, hetgeen vooral moge blijken uit haren omzet in 1917 (het laatste jaar van haar bestaan) toen deze ruim 9 miljoen KG. boter bedroeg.

Het terrein der daadwerkelijke bestrijding van knoerijen in den boterhandel was reeds veel vroeger verlaten kunnen worden, daar de ergste knoerijen reeds omstreeks 1908 waren opgehouden. Vooral door de invoering van het rijksbotermerk kreeg de botercontrole vasten voet en toen in 1907 op het Internationaal Zuivelcongres te Scheveningen officieel hare doelmatigheid tot het waarborgen van een echt product internationaal was erkend, waren de moeilijkste jaren voor het herwinnen van den goeden naam onzer boter achter den rug. De F.N.Z. bleef zich ook daarna nog wel steeds beijveren om vooral in het buitenland bekendheid te geven aan de botercontrole en het rijksmerk, waartoe op vele buitenlandsche tentoonstellingen van voedingsmiddelen e.d. werd geëxposeerd, maar daarnaast kon toch ook na de eerste jaren van zwaren strijd, meer en meer aandacht worden geschonken aan de overige vraagstukken, welke ter bevordering van de belangen der coöperatieve zuivelbereiding moesten worden opgelost.

De hernieuwde ontwikkeling der coöperatieve afzetvereenigingen van zuivelproducten welke in 1917, vooral onder den druk der oorlogsomstandigheden, in korten tijd een hooge vlucht nam, zoodat na het eindigen van den wereldoorlog vrijwel alle bij den F.N.Z. aangesloten fabrieken bij een coöperatieve zuivelverkoopvereeniging waren aangesloten, heeft na dien tijd, toen de handel weer in normale banen kwam, een vrij groote kentering ondergaan, doordat verschillende fabrieken toen wederom den vrijen weg verkozen boven den georganiseerden afzet. Het gevolg hiervan is geweest dat enkele verkoopvereenigingen hebben opgehouden te bestaan, o.a. de Nederlandsche Coöperatieve Zuivelverkoopcentrale, welke

als centrale organisatie van vier gewestelijke verkoopvereenigingen (de Geldersch-Overijsselsche, de Brabantsche, de Drentsche en de Groningsche) vrijwel alle fabrieken in zich had vereenigd, welke vóórdien aan de verkoopafdeeling van den F.N.Z. leverden. Enkele nieuwe, kleinere vereenigingen voor den verkoop werden opgericht, zoodat er thans acht coöperatieve of op coöperatieven grondslag werkende vereenigingen voor den afzet van zuivelproducten bestaan, welke in totaal 260 van de 440 bij den F.N.Z. aangesloten fabrieken als leden tellen.

Na 1909 vindt men den F.N.Z. op het gebied der kaascontrole werkzaam. Bij de kaasproductie en den kaashandel bestonden in het laatst der vorige en het begin dezer eeuw misstanden, die weliswaar niet op één lijn waren te stellen met die in den boterhandel, maar die toch dringend verbetering behoeften.

Ook hiertoe sloeg men den weg der particuliere controle in. In 1906 geschiedde dit reeds voor de volvette boerenkaas, doch ook voor de fabriekskaas, gemaakt uit gedeeltelijk afgeroomde melk, was een regeling dringend noodzakelijk ter voorkoming van verkoop dezer kaas voor een kwaliteit, welke zij niet was. Door de fabriekmatige bereiding was men er in geslaagd Goudsche en Edammerkaas te maken met een vetgehalte in de droge stof, dat ver beneden het normale voor deze soorten was en zonder behoorlijk erkenningsmerk kon de koper hiermede gemakkelijk op een dwaalspoor worden gebracht. Ten einde hieraan een einde te maken en het steeds verlagen van het vetgehalte dezer kaas tegen te gaan, werd ook voor de niet-volvette kaas door de belanghebbende producenten een controlesysteem uitgewerkt. De F.N.Z. nam hieraan een zeer werkzaam aandeel en in samenwerking met den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland en de Vereeniging van Zuivelfabrikanten in Nederland werd in 1912 het Kaascontrolestation „Friesland” opgericht.

Door moeilijkheden bij het zoeken naar een geschikt merk duurde het nog tot 1918 voordat de merken 40 +, 30 + en 20 + kaas door de regeering werden vastgesteld, zoodat pas in 1919 het Kaascontrolestation „Friesland” en ook het inmiddels opgerichte Kaascontrolestation „Noord-Holland” in werking kon treden.

De F.N.Z. nam toen weer de taak op zich, aan deze controle zooveel mogelijk bekendheid te geven door het exposeeren op tentoonstellingen e.d.

Een aangelegenheid, welke in verband met de boter- en kaascontrole vermelding verdient en waarbij de F.N.Z. herhaaldelijk actief is opgetreden, is het in 1921 ingediende ontwerp van wet tot regeling van den uitvoer van boter en kaas. Het wetsontwerp heeft ten doel den uitvoer van boter en kaas welke niet door het rijksmerk gedekt is, te verbieden. Dit verbod bestaat reeds vanaf den tijd, dat dispensatie werd verleend van de uitvoerverboden, welke in de oorlogsjaren bestonden en berust op de Wet van 3 Augustus 1914. Deze wet, bedoeld voor buitengewone omstandigheden, moet echter na verloop van tijd buiten werking worden gesteld en om te voorkomen, dat dan ook boter en kaas zonder het rijksmerk zullen worden uitgevoerd, diende de regeering de z.g. boter- en kaaswet in.

Men zou zeggen, dat een dergelijke regeling door den F.N.Z., welke zooveel jaren voor de doorvoering der boter- en kaascontrole gestreden had, met open armen zou worden ontvangen. En toch was dit niet het geval. Aanvankelijk stond men er zelfs zeer sceptisch tegenover en wel uit deze overweging, dat door een wettelijk verbod van uitvoer van ongecontroleerde producten, een gedwongen aansluiting zou ontstaan, hetgeen de vrije ontwikkeling der boter- en kaascontrole, waarbij het systeem geldt dat men ongewenschte elementen erbuiten moet kunnen sluiten, in het gedrang zou komen. Voor de botercontrole

achte men een wettelijke regeling niet noodig, omdat reeds ongeveer 90 pC. der totale productie onder controle bereid werd en men van het overige geen gevaar voor den goeden naam vreesde.

Ten aanzien der kaas stond men op een eenigszins ander standpunt, daar op dit gebied geheel andere toestanden heerschen en ook omdat de controle op dit product nog lang zoo goed niet ingeburgerd was als die op de boter. Men wilde hiervoor daarom wel een wettelijke regeling accepteren, doch achtte de redactie van het wetsvoorstel niet juist, terwijl men bovendien, alvorens dit voorstel tot wet verheven zou worden, een kaasmak wenschte, dat behoorlijk aan de eischen der practijk zou voldoen. Dit was toen, vooral voor de 20 + en 30 + kaas, nog lang niet het geval.

In dezen geest werden zowel bij de indiening als bij de verdere schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel door den F.N.Z., zoowel in samenwerking met andere centrale organisaties op landbouw- en zuivelgebied, als afzonderlijk, verzoeken tot de regering gericht met het gevolg, dat de verdere afhandeling van dit wetsvoorstel tot nog toe achterwege bleef.

Intusschen is het kaasmak zoodanig verbeterd, dat hieromtrent geen bezwaren meer worden vernomen, terwijl er ook een goede kans bestaat, dat het wetsvoorstel in acceptabelen vorm zal worden gewijzigd, zoodat de bezwaren uit dien hoofde zijn vervalten. Ook ten aanzien van den alleen-uitvoer van gecontroleerde boter heeft de F.N.Z. intusschen zijn standpunt gewijzigd, daar de practijk sinds 1921 geleerd heeft, dat de aansluiting van bedrijven, welke de gewone botercontrole niet in zich wenscht op te nemen, bij het Botercontrolestation „Leiden”, geen gevaar voor den goeden naam onzer boter behoeft op te leveren en de mogelijkheid van aansluiting van margarine-bedrijven door een wijziging der voorschriften voor dit station, vervallen is. Bovendien heeft de F.N.Z., ziende dat in andere boterexporterende landen op het gebied der controle bij den uitvoer steeds strengere maatregelen worden genomen, ten einde de koopers een zoo goed mogelijk product te garanderen, overwogen, dat het niet juist zou zijn, dat thans, na een ruim 10-jarige periode, waarin geen ongecontroleerde boter over de grens ging, dit product weer vrij zou kunnen worden uitgevoerd. Nieuw is dit standpunt intusschen geenszins, daar reeds in 1905 door den F.N.Z. een verbod van uitvoer van ongecontroleerde boter werd verdedigd.

Ook op het gebied der melkproducten-bereiding heeft de F.N.Z. niet stil gezeten, hoewel dit vraagstuk pas een tiental jaren na de oprichting in zoodanigen vorm naar voren trad, dat van een eigenlijke behandeling ervan kon worden gesproken. Het was in 1909, toen men in Friesland door de steeds zich uitbreidende particuliere condensindustrie in die provincie, zich de vraag ging stellen, of het wel goed was, dat de coöperatieve zuivelbereiding zich nog langer van dit terrein terughield. Op voorstel van den Groninger Zuivelbond werd in 1910 eerst vanwege den F.N.Z. een voorloopig onderzoek ingesteld en daarna werd een Commissie benoemd, waarin de secretaris van den F.N.Z. zitting had en die in 1910 een rapport over deze aangelegenheid uitbracht. De Commissie kwam hierin tot de conclusie, dat tot de stichting van een inrichting tot condensatie van ondermelk moest worden overgegaan.

De oprichting der Coöperatieve Condensfabriek „Friesland” te Leeuwarden, welke in 1915 in werking werd gesteld, is hiervan het gevolg geweest. Deze vereeniging heeft tot leden verschillende bondsfabrieken in Friesland en enkele in Groningen en werkt zoowel volle als ondermelk der leden-fabrieken. Men heeft hierdoor het boter- en kaasbedrijf a.h.w. een veiligheidsklep gegeven en het hangt in hoofd-

zaak van de resultaten van de kaasmak af, of de coöperatieve condensfabriek te Leeuwarden veel of weinig melk te verwerken krijgt. De coöperatieve fabrieken hebben hierdoor bovendien een middel te meer in de hand om de eventuele concurrentie van het particuliere bedrijf op dit gebied het hoofd te bieden.

Ook in de andere bonden heeft het zuivelbedrijf gedurende en na den oorlog een uitbreiding in de richting als melkproducten-fabricage ondergaan. Verschillende coöperatieve boterfabrieken en boter- en kaasfabrieken hebben haar bedrijf voor de bereiding van gecondenseerde melk en/of melkpoeder ingericht. Het motief hiertoe was hier meestal te vinden in een streven naar het beter rendabel maken der ondermelk, welke anders naar de boerderij terug moest, hoofdzakelijk tot het mesten van varkens hetgeen niet steeds bevredigende uitkomsten gaf.

De F.N.Z. heeft deze beweging, mits op gezonden grondslag staande, steeds gesteund en in 1923 eene commissie ingesteld ter speciale behartiging van de belangen der aangesloten melkproductenbedrijven. Er zijn thans 31 fabrieken bij den F.N.Z. aangesloten die gecondenseerde melk en/of melkpoeder bereiden of hiervoor ingericht zijn.

Ook een andere uitbreiding in het bedrijf van verschillende aangesloten fabrieken heeft zich in den loop der jaren voltrokken. Wij hebben hiermede op het oog de afdeling „melkinrichting”, welke aanvankelijk in de coöperatieve zuivelfabrieken van zoo goed als geen beteekenis was, doch zich later meer en meer heeft uitgebreid. Vooral was dit het geval bij de bedrijven, gevestigd in of bij plaatsen, welke in zielental vrij sterk zijn vooruitgegaan en waar men de behoefte aan een moderner wijze van melkvoorziening begon te gevoelen. De F.N.Z. heeft thans onder zijn aangeslotenen een 15-tal fabrieken wier hoofdbedrijf melkinrichting is, terwijl het aantal, dat minstens 1/2 deel der aangevoerde melk direct in consumptie brengt, 48 bedraagt.

Ook voor de speciale behartiging van de belangen dezer bedrijven heeft de F.N.Z. een commissie in het leven geroepen. De leden dezer commissie, evenals die van de zoeven genoemde commissie voor de melkproductenbedrijven, worden benoemd door de aangesloten bonden van coöperatieve zuivelfabrieken, n.l. door elken bond één lid, terwijl de F.N.Z. een voorzitter en een secretaris der commissie aanwijst. Op deze wijze blijft een behoorlijk contact met de gewestelijke organisaties bestaan en vindt een centrale behartiging plaats van belangen, welke over het geheele land vrijwel dezelfde zijn en in elken bond afzonderlijk niet voldoende tot hun recht zouden komen. In de organisatorische en financieele verhouding der betreffende bedrijven tot hunne gewestelijke organisatie brengt deze regeling geen wijziging, hetgeen geheel overeenstemt met den steeds bij den F.N.Z. gevolgden gedachtengang, dat de centrale organisatie niet storend mag werken op het leven der aangesloten bonden.

J. A. GELUK.

(Slot volgt).

MOSOUL.

Sedert ik in het nummer van 31 Dec. II. van de „E.-S. B.” een overzicht gaf van het Mosoul-vraagstuk is het rapport van de door den Volkenbond aangewezen commissie van onderzoek en advies gepubliceerd.

Het is een lijvig document van 90 bladzijden in folio in Franschen en Engelschen tekst, en het bevat ongeveer alle ethnografische, geografische, historische, economische, strategische en politieke gegevens die de Raad van den Volkenbond maar zou kunnen verlangen. Tot nog toe is nimmer een zoo uitgebreide en minutieuze beschrijving van dit bijna geheel onbekende land gegeven. Bovendien wordt het

rapport verder toegelicht door een aantal zeer zorgvuldig bewerkte kaarten. Aan onzen landgenoot Dr. Kramers, lector aan de Leidsche Universiteit, die de commissie als tolk begeleidde, brengt de commissie hulde voor diens belangrijke hulp bij de samenstelling van de hoofdstukken betreffende de Turken, Koerden en Sarli die de provincie Mosoul bewonen. De Turken, die beweren het land gedurende 1100 jaren in bezit te hebben gehad, zullen ongetwijfeld opzien van een door vreemde Westerlingen opgestelde wetenschappelijke beschrijving van hunne vroegere provincie, een beschrijving zooals het nooit in eenig Turksch brein is opgekomen, er een samen te stellen. Zij is van groote en blijvende wetenschappelijke waarde.

Het is niet mogelijk, met het oog op de beperkte plaatsruimte, een enigszins uitvoerig overzicht te geven van den inhoud van dit belangwekkende document dat aan de samenstellers alle eer aandoet, en wij zullen moeten volstaan met het weergeven van de conclusies die de commissie uit hare observaties en onderzoekingen en de reeds in den aanhef genoemde gegevens meent te moeten trekken. Zij zijn in het kort de volgende:

1. De door de Britsche regeering verlangde grenswijziging in het Noorden is goed, maar de te Brussel verleden jaar voorgestelde, meer Zuidelijk loopende lijn is beter, want de berggaten die tusschen deze beide ontworpen grenslijnen gelegen zijn, zouden het aan Turkije toch onmogelijk maken, deze streek tot een operatie- of aanvalsbasis te maken. De bergpassen in deze streek zijn moeilijk in den zomer en geheel ingesneeuwd in den winter en dan geheel onbegaanbaar. Een Turksch leger dat Iraq zou willen invaderen, zou zich niet hier concentreren, doch in de buurt van Diarbekr, Bitlis en Mardin bij den spoorweg die op het oogenblik te Nisibin eindigt. Omgekeerd zou de verdediger van de vlakte van Mosoul een strategische fout begaan zoo hij de bedoelde bergachtige streken poogde te bezetten, eensdeels wegens haar karakter, anderdeels wegens de onmogelijkheid laterale verbindingen te verkrijgen.

2. Wat de Assyrische Christenen aangaat, die de Britsche regeering ten Noorden van de oude grens van het Vilayet Mosoul (dus in een aan Turkije te ontnemen gebied) wenschte te vestigen, wijst de commissie er op dat deze Assyriërs zelve tijdens den oorlog de wapenen tegen de Turksche regeering, onder welke zij ressorteerden, hadden opgenomen. De commissie kan niet toegeven dat zij het recht hebben thans op een bij Mosoul te voegen Turksch gebied te worden gevestigd.¹⁾ In ieder geval echter moeten hunne oude privileges en locale autonomie hun worden teruggegeven.

3. Wanneer het Volkenbonds-mandaat volgens het tusschen Engeland en Iraq gesloten verdrag, na 4 jaren eindigt, en dan aan de Koerden niet „zekere waarborgen betreffende plaatselijk bestuur” worden verleend, zou de meerderheid der bevolking (die uit Koerden bestaat) de Turksche souvereiniteit verkiezen boven de Arabische (nl. van Iraq). In ieder geval behoort het stroombied van de Diala-rivier, voor irrigatiedoeleinden, aan Iraq te worden toegewezen.

4. De commissie is van oordeel dat, uit een legaal oogpunt, de provincie Mosoul moet worden beschouwd als een integraal deel van Turkije zoolang dat land van zijne rechten geen afstand gedaan heeft.

5. Iraq kan geen legaal recht (bijv. drott de conquête) doen gelden daar deze staat eerst na den oorlog is gevestigd, doch kan alleen moreele argumenten aanvoeren.²⁾ Daarom laat de commissie het aan den

Raad van den Volkenbond over, de politieke en andere argumenten van het rapport te overwegen en de daaruit volgende beslissingen te nemen.

6. Bijaldien de Raad besluit tot verdeeling, zou de beste grenslijn gevolgd worden langs de kleinere rivier Zab tot waar die ten Zuiden van de stad Mosoul in den Tigris vloeit, en verder een rechte lijn Westwaarts tot de Syrische grens. Hierdoor zou de stad Mosoul bij Turkije komen en ongeveer de helft van Zuidelijk Koerdistan bij Iraq.

* * *

Ook de conclusies hebben wij, met het oog op de plaatsruimte, zooveel mogelijk bekort. Zij geven aanleiding tot de volgende opmerkingen.

De in 1 genoemde grenswijziging is een compromis tusschen het door Engeland wel wat veel verlangende voorstel dat neerkwam op annexatie van een niet tot Mosoul behoorend stuk van het tegenwoordige Anatolische Turkije (ten N. van de oude grens) en de onverzettelijke houding van Turkije dat bleef staan op teruggave der geheele provincie. Dat compromis was verleden jaar reeds te Brussel bereikt toen de thans door de commissie overgenomen grenslijn werd voorgesteld. Eigenaardig is het wel, gegeven de overigens zeer neutrale houding der commissie, dat zij in haar rapport met de grootste rondborstigheid zinspeelt op een mogelijken aanval door Turkije op Mosoul en hare weigering, het Britsche grenswijzigingsvoorstel over te nemen, motiveert door te verklaren, dat het door Engeland gereclameerde gebied toch aan de Turken geen aanvalsbasis kan verschaffen. Dat was dan ook wel reeds eerder gebleken, toen de Turken een jaar geleden met hun hoofdmacht niet van uit Julamerk, maar van uit het ten N.-W. der provincie Mosoul gelegen Jeziret-ebn-Omar die provincie binnenvielen.

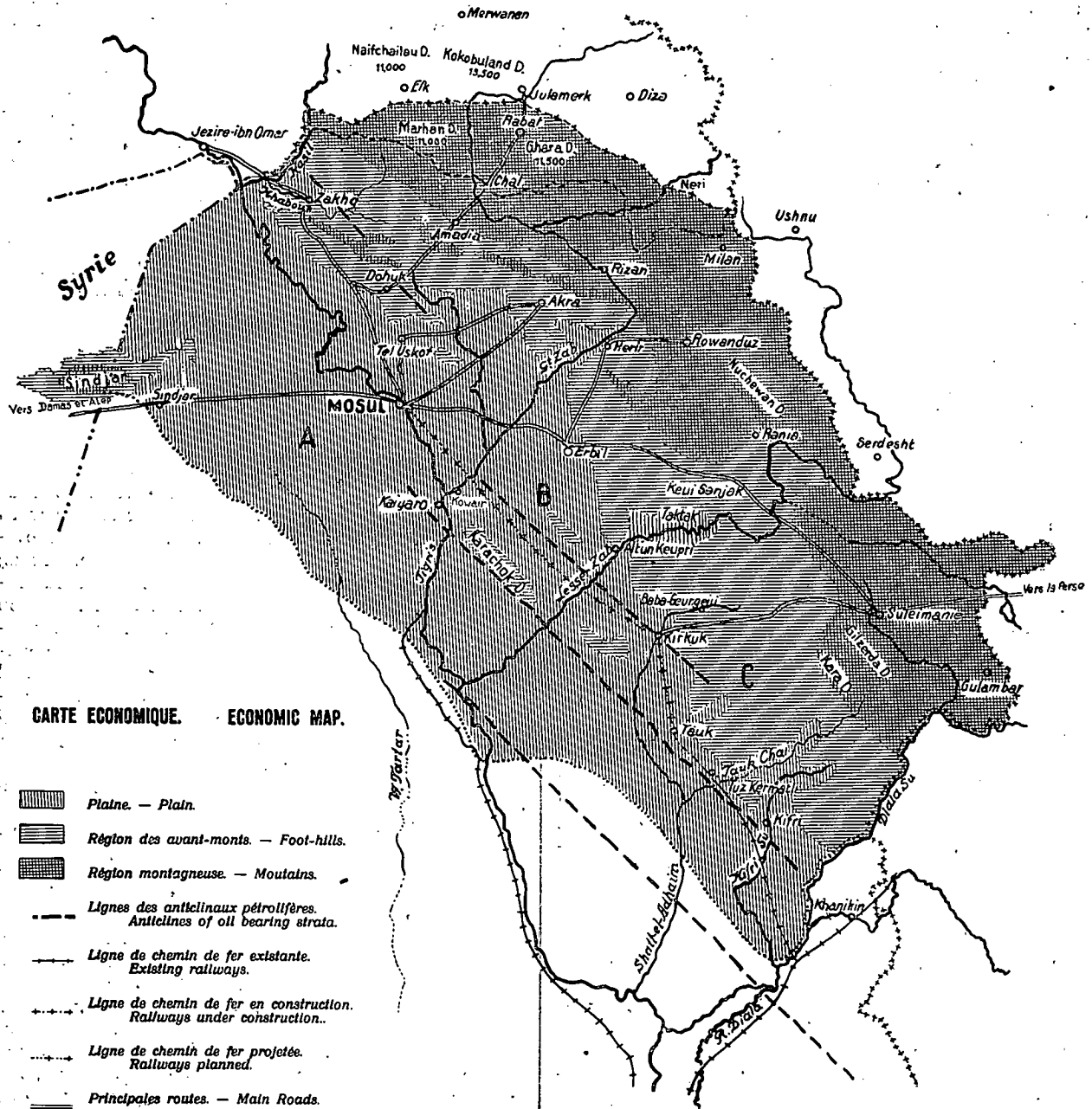
Wat de Assyrische Christenen (pl.m. 25.000 personen) aangaat, zal het voor Engeland wel moeilijk zijn, hen aan hun lot over te laten, en indien het advies der commissie wordt aanvaard, zal Engeland wel pogen, hun elders in Mosoul een gebied ter vestiging aan te wijzen. Blijven zij echter op Turksch gebied, dan kan dat later aanleiding tot wrijving tusschen de twee regeeringen geven, tenzij de Turken humaner blijken geworden te zijn dan tot dusverre.

Met betrekking tot een verlenging van het Engelse mandaat over Iraq, die is zeer wel mogelijk, want het verdrag dat Engeland met Iraq te dien opzichte heeft gesloten, kan verlengd worden. De toestemming daartoe zal door het parlement te Bagdad verleend moeten worden, en het blijft natuurlijk enigszins twijfelachtig of dat zal geschieden. Vermoedelijk zullen de politieke leiders te Bagdad wel inzien dat indien zij opzettelijk den band met Engeland willen verbreken, hun land zich moeilijk zal kunnen handhaven eenerzijds tegenover Turkije, en anderzijds tegenover Perzië. Beide landen zijn vroeger heurtelings in het bezit van Mesopotamië geweest (Mosoul is bijna altijd grootendeels autonoom geweest, vooral wat de Koerdische meerderheid betreft), terwijl Perzië, de zetel van den Sjietischen tak van den Islam, sedert meer dan duizend jaren het oog op de voor de Sjieten heilige plaatsen bij Bagdad (Kerbela en Kazimein) gevestigd houdt, welke nog in de 17de eeuw een deel van het Perzische rijk uitmaakten. Sedert tal van eeuwen worden die plaatsen door stroomden Perzische pelgrims bezocht. Overigens is het moeilijk aan te nemen, dat zelfs indien Iraq zich geheel onafhankelijk maakte, Engeland, hetwelk trouwens met zijn zeemacht de geheele Perzische Golf beheerscht, zijne zeer groote economische belangen

(24 Juli 1923) spreekt in art. 3 alleen over de grenzen van Iraq (Mesopotamië). Echter heeft de Britsche Regeering aan wie Iraq in 1920 door den Volkenbond gemandateerd was, toch den 15 Augs. 1924 aan den Bond kennis gegeven van de Iraquesche Grondwet.

¹⁾ Het op de kaart op p. 1145 jaarg. 1924 gearceerde deel.

²⁾ Of Iraq een mandaat-gebied is, mag betwijfeld worden. Volgens het tractaat van Sevres (10 Augs. 1920) art. 94 was Mesopotamië zulk een gebied. Maar dat tractaat is nooit in werking getreden. Het tractaat van Lausanne

daar in den steek zou laten en het land zooal niet in naam, dan toch inderdaad, niet een Britsch protectoraat zou blijven, liever dan het te zien vallen in handen van Turken of Perzen, aan welks pelgrims bovendien geene moeilijkheden in den weg zouden worden gelegd, iets waarvan deze laatsten onder het Turksche bewind, toen dat nog Islamitisch was, nooit geheel zeker waren.

De onder 5 en 6 gemelde conclusies zou men overbodig kunnen noemen, wanneer daar niet uit bleek — hetgeen ook wel de bedoeling zal zijn — dat de commissie daarmede heeft willen te kennen geven, dat zij zich op een strikt neutraal standpunt heeft willen stellen, gelijk trouwens niet anders te verwachten was.

De conclusie no. 4 der commissie als zoude uit een legaal oogpunt Mosoul aan Turkije behooren, tenzij dat land er afstand van heeft gedaan, lijkt eenigszins zonderling, want men zou kunnen beweren, dat Turkije zulks juist wel heeft gedaan, door de

beslissing aan den Raad over te laten, aan welken Turkije mitsdien de bevoegdheid heeft verleend, er over te beschikken. Bovendien is het er juist om te doen, vast te stellen, wat het legale standpunt eigenlijk zijn moet, anders had men immers de geheele arbitrage achterwege kunnen laten. Overigens stond het geenszins aan de commissie een dergelijk gevoelen te uiten, het was haar volstrekt niet gevraagd.

* * *

Onder de nog niet vermelde conclusies der commissie is de economische conclusie. In dit verband verklaart de commissie dat een verdeling van het vilayet Mosoul tusschen Turkije en Iraq zeer nadeelig zou zijn. Immers de Britsche bewering dat „the outlet of the Mosul Vilayet was to and through Iraq, and to a lesser extent Syria, and that the trade between Mosul and Turkey was insignificant” heeft de commissie na zorgvuldig onderzoek geheel juist bevonden. De cijfers der douanekantoren vermelden de waarde der exporten naar Turkije en Syrië

als ongeveer Rs. 2.200.000 en naar Bagdad, Rs. 15.000.000. De exporten van deze laatste plaats naar Mosoul worden aangegeven als Rs. 14.200.000.¹⁾ De exporten van Mosoul bestaan hoofdzakelijk uit huiden, wol, galnoten, marmer, gips, graan (pl.m. 70.000 tons jaarlijks), en vee, de importen uit suiker, koffie, ijzerwaren, gedroogde vruchten, dadels, olie, koper, thee, wijn, zaden en manufacturen, die bijna geheel via Bagdad worden betrokken, zooals trouwens ook onder het vroegere Turksche bewind het geval was. Wat geïmporteerde manufacturen aangaat, wordt de consumptie van Iraq (met 2.000.000 inw.) en van Mosoul (met 800.000 inw.) geschat op respectievelijk Rs. 95.500.000 en Rs. 38.200.000, waaruit wel blijkt dat beide gebieden een belangrijk débouché voor deze goederen, die ook Nederland produceert, kunnen vormen. Het tegenwoordige aandeel van den Nederlandschen exporthandel naar Iraq is moeilijk na te gaan. In de *Jaarstatistiek van In-, Uit- en Doorvoer* over 1924 heeft men de cijfers voor Iraq te zoeken op pag. 94 onder het hoofd „Arabië en Azië n.a.g.” en men vindt daar de totale waarde van den export naar en import van die streken (Arabië, Hedsjas, Mesopotamië en alle overige niet speciaal genoemde Aziatische landen) aangegeven als volgt:

	Exporten	Importen
1922	f 675.823	f 13.537
1923	„ 129.436	„ 29.277
1924	„ 377.565	„ 126.892

Hoeveel hiervan naar ieder der genoemde en niet genoemde streken gaat, of vandaar komt is onbekend. Ook kan een deel der exporten en importen via andere landen — vooral Engeland — zijn gegaan en als voor die landen bestemd of daarvan afkomstig zijn opgegeven. — De voornaamste artikelen in de lijst zijn suiker, manufacturen en bier. Naar gelang Mesopotamië en Mosoul zich verder ontwikkelen kan voor de Nederlandsche handel en nijverheid dit gebied van meer en meer belang worden vooral wanneer het blijkt inderdaad groote minerale rijkdommen te bevatten. Wat dit laatste betreft, zegt het rapport alleen: „The disputed territory is essentially an agricultural and sheep- and goat-breeding country. It may perhaps become an industrial country when methodical prospecting has revealed the riches of its subsoil, particularly in oil.” (pag. 65).

Dit is de eenige plaats in het rapport waar de zoo gewichtige olie-quaestie wordt aangeroerd, waarbij intusschen nog valt op te merken, dat men er nog steeds niet zeker van is, of olie inderdaad in exploiteerbare hoeveelheden in Iraq en in Mosoul voorkomt.

* * *

Het rapport zal thans door den Raad van den Volkenbond te Genève in studie worden genomen, en de Raad zal daarna, hetzij unaniem of bij meerderheid van stemmen (zie artt. 5 en 15 van het Covenant) een advies of aanbeveling uitbrengen.

Zowel Engeland als Turkije hebben bij de laatste zitting van den Raad te Genève verklaard, de beslissing van den Raad te zullen aanvaarden. Daarom lijkt het wel eigenaardig, dat thans reeds de geheele Turksche pers verklaart dat Turkije met niets minder dan het geheele vilayet Mosoul genoegen moet nemen. Ook beweert men dezer dagen te Angora, dat roovers van uit Mosoul een inval op Turksch gebied gedaan hebben. Mocht een der beide landen — misschien Turkije — weigeren, 's Raads beslissing aan te nemen, dan is men even ver als te voren en staat men aan het begin van allerlei verwickelingen, hoewel Turkije, al is het nog geen lid van den Volkenbond, zich toch moeilijk aan eene unanieme of bij groote meerderheid genomen beslissing kan onttrekken. De Raad bestaat thans (en in ieder geval tot a.s. Januari) uit de 4 volgende permanente leden: Engeland,

Frankrijk, Italië en Japan en uit de volgende 6 tijdelijke: België, Spanje, Brazilië, Tsjecho-Slowakije, Uruguay en Zweden.

Onaangenaam voor de Turken is zeker de kort geleden door hen met groote hardhandigheid, om niet te zeggen barbaarschheid onderdrukte opstand der Anatolische Koerden, vooral omdat de Turken hadden beweerd, dat de Koerden hen als hunne vrienden beschouwden, hetgeen mij destijds (zie pag. 1144 jaarg. 1924) reeds zeer apocrief voorkwam, en omdat in het vilayet Mosoul de Koerden verreweg in de meerderheid zijn (ongeveer 500.000 Koerden en 300.000 Arabieren, Turken, Yezidis enz.; de commissie schat de totale bevolking nl. op pl.m. 800.000, dus veel hooger dan de vroegere opgaven).

De beslissing van den Raad, indien die althans genomen wordt, mag men met meer dan gewone belangstelling tegemoet zien, al zal ook met het oog op het Koerdische vraagstuk, daarmede allicht nog niet het laatste woord gesproken zijn.

H. DUNLOP.

Den Haag, 29 Aug. 1925.

Naschrift. — Nadat het bovenstaande geschreven was, hebben zich eenige nieuwe feiten voorgedaan, die zeer de aandacht verdienen: 1. het parlement van Iraq heeft zich verklaard vóór de verlenging van het verdrag met Engeland; 2. de Britsche gedelegeerde te Genève heeft eergisteren gezegd, dat indien de Raad het advies der commissie mocht overnemen, waarbij Mosoul aan Iraq komt onder voorwaarde dat bovengenoemd tractaat verlengd wordt, de Britsche Regeering bereid zal zijn dat tractaat te verlengen. Tegelijkertijd heeft zij te Londen bekend gemaakt, dat zulks slechts zeer geringe financieele offers zou meebrengen.

Intusschen heeft de houding van een groot deel der Britsche pers, vooral die van de *Daily Mail* zeer de aandacht getrokken. Daarin wordt ten stelligste opgetreden tegen hetgeen de regeering blijkt te wenschen, en een verdere occupatie van Iraq en Mosoul noodlottig genoemd als zekere aanleiding tot een oorlog met Turkije.

Mocht de Raad eene andere oplossing dan die, welke de commissie aan de hand doet of een der drie door haar geopperde oplossingen aanvaarden, in ieder geval is hij geenszins verplicht, zich aan hetgeen de commissie adviseert te houden, maar Engeland en Turkije hebben zich wel verplicht, zich bij zijn besluit neer te zullen leggen. Dat Engeland zulks zal doen, is zeker, maar indien Turkije weigert, dan zijn de leden van den Volkenbond (Art. 15) verplicht „niet ten oorlog te gaan tegen de partij in het geding, die de aanbevelingen van het Rapport (van den Raad) aanvaardt”, wanneer de beslissing van den Raad unaniem is. Is dit laatste niet het geval, dan moeten volgens datzelfde artikel de leden „die maatregelen nemen, die zij noodig achten voor de handhaving van het recht”. In ieder geval, wanneer Turkije tot geweld overging, zou geen enkel lid dat land mogen bijstaan, eerder zou er om diplomatieke redenen aanleiding tot het omgekeerde bestaan. Ook zou men de economische sancties van art. 16 kunnen toepassen, en feitelijk moeten toepassen. Rusland, Duitschland en de V. S. echter zijn geen leden. Maar Ruslands hulp zou voor Turkije een onaangename kant hebben; uit hoofde van het enorme verschil in macht der beide landen, en wat de twee andere landen aangaat, zou zulks beteekenen, dat Duitschland van toetreding afziet en dat Amerika meer olie zou verwachten uit een samengaan met Turkije dan volgens het arrangement van San Remo, hetgeen niet aannemelijk is. Zoo is de Mosoul quaestie aan alle kanten verward in het net der staatkundige en economische wereldpolitiek. De strijd, die te Genève wordt gevoerd, is daarom dan ook van buitengewoon groot belang, waarbij ook zijdelings Nederlandsche petroleumbelangen betrokken kunnen zijn. — D.

Den Haag, 7 Sept.

¹⁾ 1 Rupee = 1/6½ = f 0,925.

DE INKOMSTENBELASTING VAN HET
DUITSCH RYK.

II (Slot).

In het nieuwe Einkommensteuergesetz wordt de lijn van de ontwikkeling zooals die zich in de verschillende novellen had afgeteekend, verder doorgetrokken.

Het Schanz'sche inkomensbegrip wordt ter zijde gelegd, de wetgever keert, in de techniek van de wet, terug tot het bronnenbeginsel. In § 6 worden 8 soorten van inkomsten limitatief opgesomd. Als laatste staat genoemd: sonstige Leistungsgewinne, en het is hieronder, dat we de laatste sporen vinden van het ruime inkomensbegrip van de wet van 1920. Einzelne Veräuszerungsgeschäfte blijven in het algemeen buiten beschouwing, met uitzondering van speculatie, en van die handelingen, waarbij een onroerend goed bij gedeelten wordt te gelde gemaakt, om ingetreden waardevermeerdering op de voordeligste wijze te realiseeren; hierbij is voornamelijk gedacht aan grond, gelegen in de sfeer van een zich uitbreidende stad. Het begrip speculatie wordt bepaald, door het te binden aan een tijdgrens: bij verkoop van onroerend goed is speculatie aanwezig indien de verkoop binnen 2 jaar, bij roerend goed indien ze binnen 6 maanden na de aanschaffing volgt, terwijl voorts speculatie bestaat in al die gevallen, waarin de aankoop chronologisch op den verkoop volgt (een deel van den termijnhandel).

Loterij-prijzen worden niet langer tot het inkomen gerekend.

Bij de berekening van de bedrijfswinst zal de waarde van de bedrijfsgoederen, zooals de Novelle van 24 Maart 1921 reeds had bepaald, worden gesteld op den aanschaffingsprijs (met inachtneming van afschrijvingen wegens waardevermindering), of op den marktprijs indien deze lager is. Op deze wijze wordt derhalve ongerealiseerde waardevermeerdering niet als inkomen aangemerkt, terwijl ongerealiseerde waardevermindering wel van het inkomen in mindering komt. De inconsequentie wordt in de wet aanvaard ter wille van het bedrijfsleven. Deze overweging verliest echter haar kracht op het oogenblik dat de belastingschuldige zijn bedrijf, of zijn aandeel in een bedrijf, vervreemdt. Vandaar dat § 30 der wet bepaalt, dat wanneer bij verkoop van een bedrijf of van een aandeel in een bedrijf, voordien onbelast gelaten waardevermeerdering gerealiseerd wordt, deze mede als bedrijfswinst zal worden beschouwd en voor den vervreemder belastbaar inkomen oplevert.

Het jaar, waarover de belasting geheven wordt (belastingjaar), en het jaar waarvan het inkomen aan de aanslagsregeling wordt ten grondslag gelegd, vallen samen, en worden beide met den naam „Steuerabschnitt" aangeduid. De Steuerabschnitt is niet voor allen gelijk. Voor hen die hun inkomen verwerven in land- en boschbouw, van 1 Juli tot 30 Juni, los van de vraag of al dan niet een boekhouding wordt gevoerd; voor kooplieden gelijk met het boekjaar, voor de overige belastingschuldigen met het kalenderjaar. Voor elken belastingschuldige wordt, zoo spoedig mogelijk na afloop van zijn Steuerabschnitt, naar de Regeering zich voorstelt binnen 2 of 3 maanden, — de definitieve aanslag vastgesteld, waarna binnen 1 maand verrekening moet plaats vinden met de gedurende de Steuerabschnitt gedane vooruitbetalingen.

De belastingheffing van het arbeidsloon blijft in beginsel zooals deze sinds de Novelle van 21 Juli 1921 geregeld was: de bedragen die van het loon worden ingehouden zijn, — voor inkomens tot en met 8000 M., — niet vooruitbetalingen op een later vast te stellen aanslag, ze zijn de belasting-zelf en terzake heeft nader geen aanslagsregeling plaats.

Het tarief wordt voor de hooge inkomens aanmer-

kelijk verlicht. Het hoogste percentage, dat 60 was, wordt 35, met deze beperking, dat de belasting nimmer meer wordt dan $\frac{1}{3}$ van het inkomen.

Deze verlaging motiveert de Regeering als noodzakelijk voor de vereischte kapitaalvorming bij de belastingschuldigen, en voorts hiermede, dat de Steuermoral een zwaardere belasting niet uithoudt.

De onderste inkomensgroepen deelen niet in deze verlichting van belastingdruk. De heffing begint bij inkomens van 900 M. en het belastingvrije bedrag, in 1920 voor allen 1500 M., wordt 600 M., voor inkomens tot en met 12.000 M. (voor hen van wie de belasting bij het loon wordt afgehouden, $12 \times 60 = 720$ M.). Het eerste percentage is dan 10 pCt., zoodat zij, die per jaar 900 M., of f 540 inkomen hebben, boven en behalve de indirecte belastingen, waarvan zelfs het brood niet is gespaard, 30 M. of f 18 inkomstenbelasting aan het Rijk hebben te betalen.

Voor inkomens tot en met 8000 M. wordt het heffingspercentage, voor vrouw en elk kind, met telkens 1 verminderd.

Ten aanzien van hen wier inkomen uit arbeidsloon bestaat en voor wie — tot en met een inkomen van 8000 M. — de belastingheffing dus in den vorm van looninhouding geschiedt, wordt, bij de berekening van het in te houden loonbedrag, het heffingspercentage voor het derde en elk volgende kind niet met 1, maar met 2 verminderd. Het in het eerste gedeelte van dit artikel gestelde voorbeeld van de berekening van het per maand in te houden loonbedrag, volgens de geldende regeling, van een gehuwd arbeider met 4 kinderen en 300 M. maandloon, wordt dus onder de nieuwe wet als volgt:

$$300 \text{ M.} - 60 \text{ M.} = 240 \text{ M.},$$

$$10 \text{ pCt.} - (1 + 2 \times 1 + 2 \times 2) \text{ pCt.} = 3 \text{ pCt.};$$

in te houden belasting per maand:

$$3 \text{ pCt. van } 240 \text{ M.} = 7,2 \text{ M.}$$

Wanneer men, — gezien het feit dat de bevolkingsaanwas in Duitschland in de laatste 50 jaar zeker niet te wenschen heeft overgelaten, — niet aanneemt dat de verhoogde aftrek voor het derde en volgende kind, een premie beteekent op de vorming van groote gezinnen, dan is deze regeling niet wel te verklaren. Hij die in loondienst 8000 M. verdient, ziet voor zich als belastingvrije som $12 \times 60 = 720$ M. afgetrokken; de belastingvermindering uit hoofde van vrouw en elk der beide eerste kinderen, komt, na omrekening, overeen met een belastingvrijen aftrek van 728 M. voor elk; die voor het derde en volgende kind met een aftrek van 1456 M. Gezien van belastingwetenschappelijk standpunt is deze regeling niet te rechtvaardigen. Het bij de vorming van inkomstenbelastingtarieven vrijlaten van een eerste bedrag, berust op het ontzien van het onaantastbaar bestaansminimum. Er kan aanleiding zijn dit bedrag voor den belastingschuldige, als economischen kern van het gezin, hooger te stellen dan voor een der gezinsleden, maar niet dit bedrag voor het derde en volgende kind tweemaal zoo hoog te stellen als voor het eerste en tweede, en in voorkomende gevallen meer dan tweemaal zoo hoog als voor den belastingschuldige-zelf.

De belastingaftrek bij de bron, in de geldende wet slechts toegepast ten aanzien van de inkomsten uit loondienst, wordt in de nieuwe wet ook ingevoerd voor bepaalde vermogensinkomsten, nl. voor dividenden en winstaandeelen, en voor rente van leeningen, die of in de openbare registers zijn ingeschreven, of in obligatievorm zijn uitgegeven; voor de beide laatste gevallen echter alleen, indien de inschrijving of uitgifte heeft plaats gehad na invoering van de rente-mark. Ingehouden wordt 10 pCt. van de bruto-vermogensopbrengst. Evenals bij den belastingaftrek van het loon, draagt het van de vermogensopbrengst ingehouden bedrag niet het karak-

ter van vooruitbetaling, maar is het de belasting-zelf, — zoodat ter zake geen nadere aanslagsregeling plaats heeft, — in die gevallen waarin het totaal-inkomen niet hooger is dan 8000 M.

Hoewel in de geldende wet niet opgenomen, heeft de belastingheffing bij de bron van deze vermogens-inkomsten in de nieuwe wet, niet de beteekenis van een proefneming. Bij de 2e Steuernotverordening van 19 December 1923 is ze incidenteel ingevoerd, en de proef wordt als geslaagd beschouwd.

Ten slotte wordt, ook uit de 2e Steuernotverordening, in de nieuwe wet overgenomen het instituut van den aanslag naar het verbruik. Wanneer het vastgestelde inkomen van een belastingschuldige tot zijn verteringen staat in „offenbaren Miszverhältnis”, zal het bedrag van zijn verteringen aan de aanslagsregeling worden ten grondslag gelegd; tenzij de belastingschuldige bewijst, dat hij zijn verteringen bestrijdt uit inkomsten die niet vallen onder de werking van de belastingwet. Deze uitzonderingsregeling vindt slechts toepassing wanneer de jaarlijksche verteringen minstens 8000 M. bedragen. De sprekende wanverhouding wordt geacht aanwezig te zijn indien de verteringen het berekende inkomen met minstens 50 pCt. overschrijden.

De aloude vorm van heffing-naar-den-uiterlijkenstaat, zien we hier weder geïntroduceerd als correctief tegen onvolledige toepassing en tegen onvoldoende werking van de belastingwet. Onvolledige toepassing bestaat in die gevallen, waarin een aan de verteringen beantwoordend inkomen aanwezig is, maar de administratie, wegens gebrek aan medewerking van den belastingschuldige, er niet in slaagt het vast te stellen. Onvoldoende werking van de inkomstenbelasting vindt men daar, waar de belastingschuldige, met het oog op den wellicht tijdelijk hoogen belastingdruk, zijn vermogen belegt in zaken die op den duur een goede belegging vormen, maar voor het oogblik geringe opbrengst geven in den zin der wet. Waar de overige belastingschuldigen en met name zij, wier inkomsten uitsluitend uit loon bestaan, onverkort in de hooge belastingen van hun tijd worden betrokken, wordt een onvolledige toepassing en een onvoldoende werking van de belastingwet in de boven aangeduide gevallen terecht niet geduld.

* *

Het Einkommensteuergesetz van 29 Maart 1920 was in meer dan één opzicht een experiment. De meer dan 5 jaar welke sedert de inwerkingtreding zijn verlopen, vormen voor de ontwikkeling van een belasting wel geen overlange periode, maar de wet is in die jaren bij sterk wisselende toestanden onder hoogen druk toegepast, terwijl de wetgever niet getalmd heeft met ingrijpen, telkens wanneer voorziening noodzakelijk bleek.

In het nieuwe Einkommensteuergesetz ligt de ervaring van 5 stormachtige jaren bezonken. Aan deze wet, zooals trouwens aan heel de herziening van het belastingstelsel, ligt voorts het streven ten grondslag om, nu men de economische en politieke crisis te boven schijnt, te komen tot een stabiele belastingwetgeving; een streven dat op juist inzicht berust. En hoezeer men zich bedenkingen moge voorbehouden omtrent onderdeelen, of omtrent de wijze waarop een bepaalde tendenz is doorgevoerd, de herzieningsarbeid zelve getuigt van groote belastingtechnische bekwaamheden. Onder deze omstandigheden is er alle aanleiding om uit de hiermede afgesloten eerste ontwikkelingsperiode van het nieuwe Deutsche belastingstelsel, ten aanzien van de inkomstenbelasting enkele gevolgtrekkingen te maken, die ook voor de verdere ontwikkeling van de inkomstenbelasting hier te lande van belang zouden kunnen zijn.

De ervaring heeft in de eerste plaats uitgewezen, dat het Schanz'sche inkomensbegrip, ongeacht theoretische verdienste, voor de practijk van een inkomsten-

belasting niet bruikbaar is. De wet moet ten aanzien van de vraag, wat als inkomen in aanmerking komt, niet een vacuüm laten, dat administratie en administratieve rechter naar wetenschappelijke en verkeersopvattingen hebben in te vullen, maar helder en scherp den inhoud omschrijven van het inkomensbegrip, dat aan de belastingheffing wordt ten grondslag gelegd. In het algemeen zal dit het best worden bereikt door bij de omschrijving uit te gaan van de verschillende bronnen, waaruit in hoofdzaak het inkomen voortvloeit. De omschrijving kan worden afgesloten met het opsommen van enkele inkomsten die niet zijn opbrengst van de vermelde bronnen, maar die de wetgever nochtans niet buiten de werking der wet meent te moeten laten. Daarbij zal uitsluitend moeten worden gelet op de regelmatig in het verkeer voorkomende verschijnselen.

Het stelsel van de vooruitbetalingen en van de looninhouding moet als geslaagd worden beschouwd.

Het stelsel van de vooruitbetalingen heeft, voor het Rijk en voor de belastingschuldigen, onmiskenbare verdiensten. De betalingstermijnen worden niet, voor elk, bepaald door den datum van uitreiking van het aanslagbiljet, ze staan eens voor al vast. De belastingschuldigen met hun uitgaven en het Rijk voor zijn inkomsten, kunnen rekenen met de wettelijk vastgestelde betaaldagen van 15 Februari, 15 Mei, 15 Augustus en 15 November, ongeacht den stand van werkzaamheden der administratie.

Daar voorts de vooruitbetalingen strekken tot volvoering van de belasting, geheven van het inkomen, dat in dezelfde periode genoten wordt, wordt het risico van oninbaarheid aanmerkelijk verkleind.

De groote beteekenis van het instituut der vooruitbetalingen is echter hierin gelegen, dat het in de wet aanvaarde beginsel van heffing naar het in de belastingperiode werkelijk genoten inkomen, daardoor voor practische toepassing is vatbaar gebleken.

Het stelsel van de inkomstenbelasting in Nederland hinkt op twee gedachten. De wet wil de belasting geheven zien naar het in de belastingperiode genoten inkomen, en wil tevens den aanslag in den aanvang van de belastingperiode zien vastgesteld. Deze twee onverzoenbare desiderata hebben geleid tot een stelsel van ficties en van schattingen, dat bevreemdend werkt in alle gevallen, waarin aanwezig is continuïteit in de bronnen van inkomen en regelmaat in het inkomen zelf, maar dat in de overige gevallen leiden kan en vaak leidt tot een wetstoepassing, die nu ten laste, dan ten bate van de belastingschuldigen, als hoogst onbevredigend wordt gevoeld, tot talrijke geschillen aanleiding geeft, en niet zelden bij de invordering tot teleurstellingen leidt.

Van de beide beginselen: heffing naar het in de belastingperiode genoten inkomen en: betaling van de belasting in dezelfde periode, is in het Nederlandsche stelsel het eerste geschonden ten koste van het laatste, zonder dat die schending een steeds gave toepassing van het tweede beginsel heeft met zich gebracht.

In het Deutsche stelsel staat niets in den weg aan een zuivere toepassing van het beginsel van heffing naar het in de belastingperiode werkelijk genoten inkomen, terwijl door het instituut van de vooruitbetalingen de algeheele voldoening van de belasting-schuld in de belastingperiode wel niet wordt gewaarborgd, maar grootendeels wordt bereikt.

De inhouding van het loon, oorspronkelijk bedoeld als vooruitbetaling op een later vast te stellen aanslag, heeft zich ontwikkeld tot de belastingheffing-zelf. Hiermede en met de thans in de wet opgenomen inhouding op bepaalde vermogensinkomsten, heeft het zakelijk element in de Deutsche inkomstenbelasting zijn intrede gedaan. In deze beide gevallen heeft, — voor inkomens tot en met 8000 M. — de

inkomstenbelasting den vorm aangenomen van opbrengstbelasting.

Zonder bedenking is dit niet. Want wel wordt, — overigens alleen bij de heffing van het loon, — tot zekere hoogte met de persoonlijke omstandigheden van den belastingschuldige rekening gehouden, maar deze regeling is niet voldoende. De aftrek voor vrouw en kinderen is geregeld in den vorm van verlaging van het heffingspercentage, wat bij de lage inkomens tot een veel te geringen, bij de hooge tot een niet gemotiveerd grooten aftrek leidt. Tot in 1923 heeft een betere aftrek-regeling gegolden, maar deze is, ter wille van vereenvoudiging in de door de werkgevers te voeren administratie, opgeofferd.

Tegenover deze bedenking staan beduidende voordelen. Bij den vorm der opbrengstheffing gaat zoo goed als geen inkomen aan de heffing voorbij, terwijl de invordering vrijwel verzekerd is. Verder voert deze wijze van heffing tot een groote ontlasting van werk bij de rijksadministratie. Van de beteekenis van dezen factor kan men zich eenig beeld vormen, als men kennis neemt van de laatste gegevens, die uitwijzen, dat in Duitschland van de pl.m. 28.000.000 belasting-schuldigen, pl.m. 21.000.000 of 75 pCt. hun inkomen betrekken uit loondienst.

Het laat zich verstaan, dat het verzet van de werkgevers tegen dezen vorm van belastingheffing en -inning niet licht wordt opgegeven. Het is echter aanmerkelijk minder geworden. Bij de verschillende wijzigingen, achtereenvolgens in het stelsel aangebracht heeft dan ook steeds het streven op den voorgrond gestaan, de van de werkgevers geëischte medewerking, — die door hen ten onrechte „improductieve arbeid” wordt genoemd, — zoo eenvoudig mogelijk te regelen. Moest in den aanvang voor elke inhouding op de belastingkaart van den arbeider een zegel worden geplakt en gestempeld, thans is dit alles nagenoeg vervallen. Driemaal in de maand, op den 5den, den 15en en den 25en stort de werkgever de ingehouden gelden bij den ontvanger en den 5en van de volgende maand levert hij een verklaring in, dat de over de afgelopen maand afgedragen gelden kloppen met het totaal van de ingehouden bedragen.

In de toelichting tot het ontwerp van het nieuwe Einkommensteuergesetz heeft de Regeering kunnen verklaren, dat door de ernstige kringen in het bedrijfsleven rondweg wordt toegegeven, dat de heffing in haar huidige vorm geen overmatige bezwaring voor de bedrijven meer oplevert.

Wanneer men hier te lande, bij een mogelijke herziening van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914, het Deutsche stelsel van de belastinginhouding op loon en op bepaalde vermogensopbrengsten zou willen navolgen, — er is genoegzame aanleiding deze zaak in ernstige overweging te nemen, — dan staat dit wel vast, dat tegelijk daarmee de wet op andere punten zoodanig zal moeten worden aangevuld, dat een redelijke mate van zekerheid zal zijn verkregen, dat ook zij, die hun inkomen uit andere bronnen betrekken, ten volle voor het genoten inkomen in de belasting worden betrokken. In vele gevallen, met name ten aanzien van die vrije beroepen en bedrijven, waar niet een volledige boekhouding regelmatig wordt bijgehouden, bestaat thans die redelijke mate van zekerheid nog niet. Daartoe zullen in de Wet op de Inkomstenbelasting meerdere en andere waarborgen moeten worden opgenomen dan deze thans inhoudt.

Amsterdam.

A. STAPEL.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — De aanzienlijke stijging, die het totaal indexcijfer van groothandelsprijzen in Juli j.l. te zien gaf, heeft zich in de afgelopen maand niet herhaald. Er heeft thans een zeer bescheiden rijzing van 4 punten in dit cijfer plaats gevonden. Het bedraagt thans 4450, tegen 4550

einde April j.l. en 4855 op het einde van Dec. 1924. De geringe verandering was het netto resultaat van een aantal belangrijke en tegenstrijdige schommelingen. De voornaamste kenmerken waren een stijging in de beide voedingsmiddelengroepen en een merkwaardige daling in de weefstoffen, terwijl de twee overige groepen ook lager waren.

Hieronder volgt de gebruikelijke, aan „The Economist” ontleende, tabel.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: ollen, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	610½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1922	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Aug. 1924	941	744½	1385½	781	774	4626	210,3
„ Sept. „	1003	777½	1395½	762½	790½	4729	214,9
„ Oct. „	1027½	786½	1442½	782½	808	4847	220,3
„ Nov. „	1009	801½	1424	797	801½	4833	219,7
„ Dec. „	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Jan. 1925	1020	763	1404	782½	798½	4768	216,7
„ Febr. „	1001	769	1436½	780	785½	4772	216,9
„ Mrt. „	959	746	1434	760½	780½	4680	212,7
„ Apr. „	944	724½	1362	743	776½	4550	206,8
„ Mei „	956	706	1261½	745	789½	4458	202,6
„ Juni „	885½	704½	1234	736	791	4351	197,8
„ Juli „	908	698	1274½	756	809½	4446	202,1
„ Aug. „	952	718½	1235½	748	796	4450	202,3

In de eerste groep vertoont gerst een aanzienlijke stijging, terwijl ingevoerde tarwe en varkensvleesch ook tot het hooge totaalcijfer dezer groep hebben bijgedragen. In de volgende groep is de stijging grotendeels het gevolg van de opwaartsche bewegingen in thee en boter. In de weefstoffengroep stegen zoowel zijde en vlas, als Engelsche wol, doch de uitwerking dezer stijging werd zoo goed als geheel teniet gedaan door de daling in ruwe katoen (Amerikaansche en Egyptische) en in katoenen goederen en garéns. In de delfstoffengroep daalden de ruwijzer- en tinprijzen, doch de loodmarkt herstelde zich. In de diversengroep is de daling der rubberprijzen van het grootste belang.

Onderstaande tabel geeft de wijzigingen gedurende de maand Augustus in de indexcijfers van de verschillende artikelen aan, waarbij de gemiddelde prijs gedurende 1901—'05 gelijk 50 is gesteld.

	Indexcijfer	— of +		Indexcijfer	— of +		Indexcijfer	— of +
Tarwe (btl.)	111½	+ 6	Katoen (Am.)	115½	— 11	Koper	51½	+ 5
„ (Eng.)	90½	...	„ (Egypt.)	196	— 28½	Delfstoff.	748	— 8
Meel	94	+ 2	Garen	121	— 5	Hout	100	...
Gerst	106	+ 25½	Laken	122	— 7	(Baltisch)	100	...
Haver	79½	— 3	Wol (Eng.)	128	+ 7½	Hout	80	...
Aardapp.	75	...	(Austr.)	120½	...	(Amerik.)	61½	+ 5
Rijst	123	+ 5½	Zijde	100	+ 6	Leder	100	...
Rundvl.	83	+ 5	Vlas	125	+ 2	Petroleum	78	+ 1
Schapenvl.	92	+ 1	Hennep	63½	— 3	Oliefzaden	86½	+ 5
Varkensvl.	97½	+ 6½	Jute	144	...	Talk	76	...
Gran. en vl.	952	+ 44	Weefstoffen	1235½	+ 39	Indigo	90	...
Thee	166½	+ 13½	Ruw-IJzer	74	— 2½	Soda	85½	...
Koffie	137	...	Stalen rails	71	...	Rubber	38½	+ 15½
Rietsuiker	96½	...	IJz. staven	89½	...	Diversen	796	— 13½
Bietsuiker	103	...	Kolen (st.)	120	— 12	Totaal	4450	+ 4
Boter	99	+ 7	(huisbr.)	82½	— 3			
Tabak	116½	...	Lood	161	+ 12			
And. voed. en genotm.	718½	+ 20½	Tin	98½	— 3½			

Deze wijzigingen hebben de stijging boven het vooroorlogse niveau doen toenemen van 73,3 tot 73,5, hetgeen de tabel boven aan p. 785 aantoonst.

Voorts volgt nog een overzicht der indexcijfers in eenige der voornaamste landen.

Wat het cijfer voor Nederland betreft merkt het Centraal Bureau voor de Statistiek op, dat bij beschouwing der cijfers betrekking hebbende op de maand Augustus 1925 blijkt, dat het algemeen indexcijfer in vergelijking met de vorige maand gelijk is gebleven, dat der voedingsmiddelen e.d. met 2 punten is gedaald.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1922....	149	200	193	152	146	166,2
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
Augustus 1924....	162	211	225	168	140	180,4
September „....	173	221	226	164	143	184,4
October „....	177	224	234	169	146	189,0
November „....	174	228	231	172	145	188,4
December „....	171	224	235	175	146	189,3
Januari 1925....	176	217	228	168	144	185,9
Februari „....	173	219	233	168	142	186,0
Maart „....	166	212	232	164	141	182,5
April „....	163	206	221	160	140	177,4
Mei „....	165	201	205	160	143	173,8
Juni „....	153	200	200	159	143	169,6
Juli „....	157	198	207	163	146	173,3
Augustus „....	164	204	200	161	144	173,5

Wat het algemeen indexcijfer betreft, staat tegenover een prijsstijging van 17 artikelen met in totaal 194 punten, een prijsdaling van 12 artikelen met in totaal 202 punten.

Met 10 of meer punten stegen de artikelen: eieren (34), hars (25), peper en paardehuiden (elk met 19), hooi (15), melk (14), erwten en boter (elk met 12) en zemelen (10); daarentegen daalden de artikelen: aardappelen (51), tarwe (25), rogge (23), macaroni (21), gerst en thee (elk met 19), haver (18) en schapevleesch (16).

	Ver. Staten 1)	Frankrijk	Italië	Duitsch-land 2)	Zwitserland	Zweden	Nederland 3)	Japan
Novemb. 1913	100	100 ⁵	100	100 ⁵	100 ⁵	100	100	100
Novemb. 1918	206	358	438	367	392	214
Hoogste 1920	272	591	679	...	325	366	297	322
Decemb. 1922	156	362	580	...	175	163	155	183
Decemb. 1923	151	458	577	140	183	160	154	211
Augustus 1924	150	477	572	133	170	160	151	200
September „	149	486	580	141	169	163	158	207
October „	152	497	602	141	169	167	161	213
November „	153	503	621	141	170	167	161	214
Decemb. „	157	507	640	147	171	168	160	214
Januari 1925	160	514	657	147	171	169	160	214
Februari „	161	515	660	146	170	169	158	210
Maart „	161	513	659	144	166	168	155	204
April „	156	512	658	142	163	163	151	202
Mei „	155	520	660	141	162	162	151	199
Juni „	157	542	683	143	161	161	153	...
Juli „	160	557	...	143	160	161	155	...
Augustus „	144	155	...

1) Bureau of Labour. 2) Frankfurter Zeitung. Sedert Januari 1924 gebaseerd op 100 artikelen in plaats van op 98.

3) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53.

4) Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. 5) Midden 1914.

De stijging van de Deensche kroon. — De scherpe stijging van de Deensche Kroon in den laatsten tijd, vestigt wederom de aandacht op de toestanden in Denemarken, welke hieruit voortspruiten. Deze toestanden zijn te moeilijker daar de jongste stijging niet direct in een algemeene en geleidelijke verbetering van de economische toestanden haar oorsprong vindt, maar vrij algemeen wordt toegeschreven aan speculaties, in het bijzonder aan het koopen van deviezen met gelden, welke vrijgekomen zijn uit de Sterling-speculatie, nadat het Engelsche Pond weder aan het goud was vastgeklonken.

Een stijging trouwens, als die, welke de laatste maanden plaats vond, is te snel om een evenwichtige aanpassing mogelijk te maken, bovendien zijn reacties — alhoewel waarschijnlijk geen zware — steeds te verwachten, in het bijzonder wanneer de groote, najaars-betalingen plaats moeten vinden, terwijl een eventueel bereiken van de pariteit, met als gevolg het terugtrekken der vreemde gelden, nieuwe moeilijkheden met zich kan brengen.

Met dat al ziet Denemarken zich op het oogenblik geplaatst voor de vele vraagstukken, welke een snelle deflatie veroorzaakt. Aan den eenen kant worden er op

het oogenblik weliswaar groote winsten gemaakt, vooral door de importeurs, welke in vreemde valuta betalen, maar aan den anderen kant ziet vooral de Deensche industrie zich op het oogenblik, juist nadat in de arbeidsverhoudingen eenige rust is ingetreden, opnieuw voor tal van problemen gesteld.

De, reeds geruimen tijd verwachte, verlaging van het Deensche disconto met 1 pCt., welke eind Augustus plaats vond, gevolgd door een nieuwe vermindering met ½ pCt. op 7 dezer, die het disconto op 5½ pCt. heeft gebracht, zal de industrie niet veel verlichting kunnen geven, terwijl ze ook op het toestroomen, van buitenlandsche saldi — door de mogelijkheid van belangrijke koersverschillen — weinig invloed zal hebben.

De Deensche regeering is er toe overgegaan hare in 1920 tegen een rente van 8 pCt. aangepane leening van 25 miljoen dollar, te convertieren in eene 5½ percentleening, wat niet alleen een aanmerkelijke rentebesparing geeft, maar wat ook door de stijging van de Kroon een zeer belangrijke kronenwinst veroorzaakt. De leening toch bracht volgens de „Staatsbalans”, welke in het onlangs verschenen Statistisch Jaarboek 1925 voorkomt, ongeveer 150 miljoen kronen op. Waar de koers van aflossing 110 pCt. bedraagt zou tegen een dollarkoers van 4,39 in Kopenhagen op 29 Juli l.l., den conversiedatum, voor de aflossing een bedrag van slechts ongeveer 120 miljoen kronen benodigd zijn.

Genoemde „Staatsbalans” welke een opsomming is van de verschillende bezittingen en schulden van den Staat geeft voor actief-saldo een bedrag van ongeveer 425 miljoen Kronen, op 31 Maart 1924. Hoewel een dergelijk overzicht op zichzelf weinig zegt en men in deze gevallen met conclusies zeer voorzichtig moet zijn, geeft dit saldo, hetwelk een derde gedeelte van de passiva beslaat, wel eenigen kijk op de verhoudingen in de Deensche staatsfinanciën.

Volgens een bericht in de Frankfurter Zeitung hebben de economische organisaties in Denemarken zich tamelijk eenstemmig, ondanks de vele moeilijkheden, welke uit de deflatie voortvloeien, voor een spoedig bereiken van de vroegere goudwaarde van de Kroon uitgesproken, in merkwaardige tegenstelling met Noorwegen, waar juist maatregelen genomen worden om een snelle stijging van de Noorsche Kroon tegen te gaan.

BOEKAANKONDIGING.

Commercial Credit Risks, Export Credits and Credit Insurance by A. H. Swain. London: Sir Isaac Pitman & Sons Ltd. 1925.

De heer Swain treedt voor het voetlicht op een oogenblik dat er veel belangstellend publiek nieuwsgierig naar de faits et gestes van de credietverzekering verzameld is. In Engeland is het aantal belangstellenden wel het grootst, maar ook hier heeft het in den laatsten tijd niet aan belangstelling voor dit onderwerp ontbroken. Waren wij er zelf in Nederland niet getuige van dat kort na elkaar twee verzekeringsmaatschappijen deze branche hun speciale aandacht gingen schenken? Eerst kwam de Verzekeringsbank De Nieuwe Eerste Nederlandsche voor den dag met de mededeeling dat zij deze branche, zij het dan ook alleen voornamelijk wat betreft de binnenslandsche verkoopen in Nederland, zou gaan beoefenen. Verder kwam, wat nog belangrijker is, onder de auspiciën van de Amsterdamsche Bank, de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij tot stand, een maatschappij die zooals haar naam ook aanduidt, zich meer uitsluitend met het credietverzekeringsbedrijf zal bezig houden. Er op lettende dat de heer Cuthbert Heath, voorzitter van de Trade Indemnity Company een plaats inneemt onder de Commissaris-

sen van deze nieuwe maatschappij, kan men dus spreken van een vaste relatie tusschen deze en de Trade Indemnity, zoodat ook uit dien hoofde dit boekje, waarin de Trade Indemnity het kwaad te verduren heeft, voor het Nederlandsch verzekeringnemend publiek hier wel een korte bespreking waard is. Echter ook niet meer dan een korte bespreking, want het boekje is overigens voor den niet vakkundigen lezer niet zoo buitengemeen interessant. Gedeeltelijk doordat het in een fel polemischen toon is gesteld en daardoor weinig genietelijk is voor hen, die niet met de woorden en daden van de tegenpartij op de hoogte zijn en verder doordat het teveel in details van de credietverzekeringstechniek afdaalt. Toch is ook voor iemand die niet speciaal met dezen tak van verzekering bekend is, uit het boekje van den heer Swain wel het een en ander belangwekkends te lezen: vooreerst een historisch résumé van de credietverzekeringssystemen in Engeland voornamelijk in de laatste 10 jaren, waarbij het ontstaan en de ontwikkeling van de Trade Indemnity en het Export Credit Scheme of the Department of Overseas Trade uitvoerig worden besproken. Interessant is ook de kleine notitie, welke gewijd wordt aan de houding van Lloyd's tegenover de credietverzekering.

Met dit historische résumé is zowat de helft van het boekje gevuld. Dan volgt een naar mijn smaak in verhouding veel te kort exposé van de credietverzekering in U.S.A., waarbij men zich afvraagt waarom aan de belangrijke Amerikaanse literatuur over dit onderwerp geen aandacht is geschonken. Ik wijs verder op de bespiegeling van de „catastrophe risks”, een lezenswaardige waarschuwing de gevolgen van een financieele crisis vooral niet te onderschatten, met verwijzing naar de Baring crisis en de Amerikaanse crisis van 1893. Verder treft men een waarschuwing aan, de informaties van een bank niet altijd als onpartijdig te beschouwen (met eenige voorbeelden toegelicht) en een aansporing de „status information” in Europa wat meer te perfectionneeren. Het boekje eindigt met een uiteenzetting van Swain's idee hoe de verzekering voor de exportcredieten het best behandeld kan worden door een Commercial Clearinghouse, dat daarvan een verzekering op onderlinge basis zou moeten maken. Voor zoover hierbij het voorbeeld van de American Manufacturers Foreign Credit Insurance Exchange¹⁾ niet gecopieerd is, blijven de plannen van den heer Swain wazig. Vooral verwondert het ons dat na zooveel gesputter over onvolgende poliscondities, hijzelf niet met de formuleering voor een juiste polis voor den dag komt.

Hiermede is de inhoud van het boekje weergegeven minus de dissonanten van een doorlopende scheldpartij op de Trade Indemnity en minus het zoetlokkend gefluit waar de A.M.F.C.I.E. ter sprake komt. En dit zijn eigenlijk de hoofdthema's, waarmee dit schimpdicht (het polemische heeft dermate de bovenhand dat deze toon ons nog het meest in de ooren blijft naklinken) gecomponeerd is. Hoezeer zowel het eene als het andere thema onjuist is uitgewerkt, hoop ik op een andere plaats uitvoeriger te behandelen. Hier zij slechts volstaan wat betreft het eerste met de opmerking dat zeer persoonlijke motieven van den heer Swain de aanleiding waren voor zijn aanval op de Trade Indemnity en wat betreft het tweede met de opmerking dat het systeem van de A.M.F.C.I.E. (ik wil niet ontkennen, dat het groote voordeelen heeft) in Amerika zelf niet zoo algemeen gunstig beoordeeld wordt als de heer Swain dat doet. En een nadere kennismaking met deze Credit Insurance Exchange zal menig Europeesch koopman zeker ook teleurstellen. Zonder immers Baudelaire

¹⁾ Een soort van onderlinge verzekeringsmaatschappij, hoofdzakelijk het werk van den heer G. Meyercoerd. De vereeniging telt meer dan 1000 leden en beschikt over informatiën van 350.000 afnemers in het buitenland.

nog dadelijk gelijk te geven dat „l'esprit de tout commerce est satanique” geloof ik wel te mogen aannemen, dat de Europeesche exporteerende kooplieden nog niet in zoover gevorderd stadium van philanthropie verkeerden, dat zij zich gaarne tegenover elkander zullen verplichten: „volledige opgaven van hun afnemers te verstrekken en de ervaring daarmede opgedaan”, een voorwaarde die de basis vormt van dit Amerikaansche systeem.

In het kort: de argeloze lezer zal goed doen zich niet te veel te laten intimideeren door de felle contrasten zooals zij in deze „Tod und Verklärung” der credietverzekering worden ten gehoor gebracht en slechts met de noodige gereserveerdheid het betoog van dezen al te zeer partijdigen criticus te volgen.

Ook wachte men zich in hem een ster van te voren namen rang te zien, zooals zelfs al in „The Economist” van 1 Aug. geschiedde, waar hem ten onrechte de eer werd aangedaan als representant van een bepaalde categorie van critici te figureeren.

Tot besluit: credietverzekering is al een lastig vak en voortaan zullen wij nu ook nog de moeilijkheid hebben van mogelijke verwarvingen tusschen den heer Spain, den Underwriter van de Trade Indemnity; en den heer Swain, diens gezworen tegenstander; waarlijk, ook al om deze reden had de heer Swain moeten beseffen, dat hij beter had gedaan onder een pseudoniem te schrijven.

DEN DOOREN DE JONG.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JULI 1925.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f 23.196.800,— zijnde:

Hongaarsche Geconsolideerde Stedenleening \$ 500.000,— 7½ % obl. à 90 %.

Verbond der Saar-Districten van 1925 \$ 500.000,— 7 % obl. à 97 %.

Batavia f 7.750.000,— 5 % obl. à 98¾ %¹⁾.

Buitenzorg f 1.300.000,— 5½ % obl. à 99¾ %.

Gouda f 500.000,— 5 % obl. à 98¾ %²⁾.

Keulen \$ 2.000.000,— 6½ % obl. à 87½ %.

Sneek f 389.000,— 5 % obl. à 100 %³⁾.

Tilburg f 6.660.000,— 5 % obl. à 99⅞ %⁴⁾.

Industriele ondernemingen „ 25.247.500,— zijnde:

Arn. I. van den Bergh's Emballage-Fabrieken f 2.000.000,— 5 % obl. à 96½ %⁵⁾.

Coöp. Ver. Coöperatieve Suikerfabriek en Raffinaderij „Dinteloord” f 2.500.000,— 5 % obl. à 97 %⁶⁾.

N.V. De Lever's Zeep-Maatschappij f 20.000.000,— 5½ % obl. à 97 %⁷⁾.

Meelfabrieken der Nederl. Bakkerij f 1.500.000,— 6 % obl. à 99½ %.

Handelsondernemingen „ 3.000.000,— zijnde:

N.V. Crediet- en Handelsvereeniging „Banda” f 3.000.000,— 7 % pr. wd. aand. à 100 %.

¹⁾ Deze leening diende geheel voor conversie der 7½ % leening 1921 en 7 % leening 1922.

²⁾ Deze leening diende voor conversie der 6 % leening 1924 pro resto groot f 487.000,—.

³⁾ Deze leening diende geheel voor conversie der 6 % en 7 % leeningen 1920.

⁴⁾ Deze leening diende voor conversie der volgende leeningen:

6 % leening 1919 pro resto groot f	435.000
6 % „ 1920 „ „ „ „	1.348.000
6 % „ 1922 „ „ „ „	950.000
6 % „ 1924 „ „ „ „	1.960.000
6 % „ 1924 „ „ „ „	1.960.000

⁵⁾ Hiervan was f 1.500.000,— voor conversie bestemd.

⁶⁾ Deze leening diende voor conversie der 7 % leening pro resto groot f 2.500.000.

⁷⁾ Deze leening diende geheel voor conversie der 7 % leening 1920.

Mijnbouw-Ondernemingen	f 7.430.000,—
zijnde:	
Domaniale Mijn-Maatschappij	
f 500.000,— aand. à 100 %.	
N.V. Import- en Exportmaatschappij	
„Oranje-Nassau” f 7.000.000,—	
6 % obl. à 99 %.	
Rubber-Maatschappijen	2.755.000,—
zijnde:	
N.V. Banjoewangi Rubber-Maatsch.	
„Kali Telepak” f 100.000,— aand.	
à 150 %.	
N.V. „Batangara Cultuur-Maatschappij”	
f 500.000,— aand. à 110 % ⁸⁾ .	
N.V. Java Rubber-Maatschappij	
f 300.000,— aand. à 135 %.	
f 100.000,— „ „ 150 %.	
Sumatra Caoutchouc-Maatschappij	
f 1.000.000,— aand. à 150 %.	
Suikerondernemingen	5.000.000,—
zijnde:	
Handelsvereniging „Amsterdam”	
f 5.000.000,— aand. à 100 %.	
Tabaksondernemingen	6.720.000,—
zijnde:	
Cultuur-Maatschappij „De Oostkust”	
f 4.800.000,— cert. v. aand. à 140 %.	
Diversen	210.000,—
zijnde:	
N.V. Industriële Waarborg Maatschappij	
f 200.000,— aand. à 105 %.	
Totaal	f 73.559.300,—

Totaal der emissies in Januari	f 18.577.625,—
Februari	61.936.125,—
Maart	70.842.730,—
April	9.140.515,—
Mei	37.981.242,50
Juni	49.001.952,50
Juli	73.559.300,—
Algemeen Totaal	f 321.039.490,—

⁸⁾ Introductie ter beurze tegen ± 110 % (eerste koers van uitgifte).

Bovendien:

f 31.060.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f	992,50
„ 1.900.000,— 6/m. „ „	985,—
„ 31.953.000,— 4 % Schatkistbiljetten . . . „	1.004,—

terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving voor een beperkt bedrag op de uitgifte \$ 15.000.000,— 6½ % obl. à 90 % der Stad Berlijn, en bovendien de inschrijving werd opgesteld op:

R.K. Parochiaal Kerkbestuur v. d. H. Rita, Amsterdam f 100.000,— 5 % obl. à 97½ %.

E. E. Zusters Benediktinessen te Tutzing f 200.000,— 8 % obl. à 100 %.

Instituut v. d. H. Carolus Borromeus te Houthem f 200.000,— 5½ % obl. à 99½ %.

R.K. Vereen. v. Kinder Vacantie- en Herstellingsoorden te Egmond aan Zee f 300.000,— 5½ % obl. à 90½ %.

Caritas Verband voor het Bisd. Trier f 800.000,— 8 % obl. à 100 %.

R.K. Gesticht tot Bescherming van Meisjes te Aken f 130.000,— 7 % obl. à 98 %.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JULI 1925 (Ontleend aan de Statistiek van den In-, Uit- en Doorvoer).

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
I Levende dieren ..	K.G. 930.916	Gulden 450.738	K.G. 965.504	Gulden 789.168	—	—	K.G. 34.588	Gulden 338.430
II Voedingsmiddelen voor menschen dier en dranken:								
a) onbewerkte en halfbewerkte..	221.115.330	41.410.968	177.042.988	38.724.441	44.072.342	2.686.527	—	—
b) fabrikaten	103.889.566	18.720.424	110.609.756	40.733.371	—	—	6.720.190	22.012.947
III. Onbewerkte en halfbew. stoffen:								
a) v. dierlijke herk.	11.615.440	9.324.018	5.359.692	3.285.498	6.255.748	6.038.520	—	—
b) „ plantaard. „	294.440.257	48.824.682	27.295.926	11.864.509	267.144.331	36.960.173	—	—
c) „ minerale „	1.294.884.457	25.739.592	579.011.348	8.039.628	715.873.109	17.749.964	—	—
IV Fabrikaten	430.039.730	78.664.737	195.465.663	57.556.259	234.574.067	21.108.478	—	—
V Gouden en zilveren munt en muntmat.	235	296.794	28.467	36.506.265	—	—	28.232	36.209.471
VI Andere goederen..	2.200.750	365.588	1.738.633	542.211	462.117	—	—	176.623
Totaal	2.359.116.681	223.847.541	1.097.517.977	198.041.350	1.261.598.704	25.806.191	—	—
Zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal (groep V) . .	2.359.116.446	223.550.747	1.097.489.510	161.535.085	1.261.626.936	62.015.662	—	—

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen voor Ned. schepen. 2) Hieronder is niet begrepen de bunkerolie voor Ned. schepen
OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer ¹⁾			
	1922	1923	1924	1925	1922	1923	1924	1925
Januari	152.495.668	173.045.849	177.506.065	210.617.177	86.106.447	91.487.819	116.522.007	139.999.961
Februari	152.353.594	162.189.535	185.223.674	196.852.738	84.204.248	94.601.855	125.465.290	136.322.825
Maart	180.328.763	165.440.620	186.545.160	203.821.859	112.879.875	106.977.347	131.906.705	146.276.635
April	167.451.702	169.639.064	189.679.735	193.677.184	92.729.841	97.005.415	136.430.618	144.319.877
Mei	194.080.257	160.129.701	218.738.134	198.100.039	108.423.679	104.128.702	135.517.501	150.490.303
Juni	150.899.735	159.533.444	188.746.940	183.465.518	100.680.880	97.860.255	110.783.833	124.358.145
Juli	163.863.700	157.464.022	198.162.017	223.550.747	104.572.575	95.693.919	134.417.411	161.535.085
Töt. Jan./Juli	1.161.473.419	1.147.442.235	1.344.601.725	1.410.085.262	689.597.545	687.755.312	891.043.365	1.003.302.831
Augustus	178.807.927	150.975.066	174.016.738		99.442.892	107.933.082	137.772.584	
September	164.616.506	166.474.283	189.646.172		115.612.131	127.720.569	162.791.232	
October	186.643.442	192.923.258	218.062.389		112.003.008	125.848.400	173.486.508	
November	172.295.111	176.660.045	217.688.984		104.350.396	126.123.548	159.327.318	
December	163.762.355	174.750.818	219.516.025		100.225.239	127.839.691	136.235.459	
Totaal	2.027.598.760	2.009.225.705	2.363.532.033		1.221.231.211	1.303.220.602	1.660.656.466	

1) In den uitvoer zijn niet begrepen de bunkerkolen en de bunkerolie bestemd voor Nederlandsche schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** betekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bk. Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 5 7 Sept. '25
Wrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 4 21 Aug. '25
Javasche Bank ... 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 5 25 Aug. '25
Bank van Engeland 4 6 Aug. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë. ... 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 9 3 Sept. '25
Belgische Nat. Bk. 5 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 9 23 Mei '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje ... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 2

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	5 Sept.	31 Aug.-5 Sept.	24-29 Aug.	17-22 Aug.			
Amsterdam							
Partic. disc.	4-1/8	4-1/8	3 3/16-4	3 3/16-4	2 1/2	3-1/8	3 1/2-3 3/8
Prolong.	3 1/2	3 1/2-4 1/4	3 1/2	3 1/4-3 3/4	2-3	3	2 1/4-3 1/4
Londen							
Daggeld ..	2 1/2-3 1/2	2 1/2-4	2 3/4-4	2 3/4-3 1/2	2 1/2-3 1/4	1 3/4-2 1/4	1 3/4-2
Partic. disc.	3 3/16	3 3/4-1 3/16	3 3/4-7/8	3 3/4-1 5/16	3 3/4-7/8	3 1/16-2 5/16	2 1/4-3 1/4
Berlijn							
Daggeld ..	8-9	8-10 1/2	7-9 1/2	7-9	—	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d. ...	7 3/8	7 3/8-5 3/8	7 3/8	7 3/8-3 1/4	—	—	—
56-90 d. ...	7 1/4	7 1/4-3 3/8	7 3/8	7 3/8-3 1/8	—	—	2 1/8-1 1/2
Waren-							
wchsel.	8 7/8-9	8 7/8-9	8 7/8-9	8 7/8-9	—	—	—
New York 1)							
Call money	4-1/4	4-3/4	4-3/4	4-3/4	2-3	4 1/2-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/16	3 3/4-1 3/16	3 3/8-3 1/4	3 1/4-1 1/2	—	—	—

1) Call money-koers v. 4 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York (**)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
1 Sept. 1925	2.48 5/16	12.05	59.09	11.65 1/2	11.17 1/2	100 1/4
2 " 1925	2.48 3/16	12.04 3/8	59.08 1/2	11.66	11.15	100 1/4
3 " 1925	2.48 5/8	12.04 3/8	59.11	11.65	11.12 1/2	100 1/4
4 " 1925	2.48 7/16	12.04 3/8	59.12 1/2	11.65	11.05	100 1/4
5 " 1925	—	—	—	11.65	11.06 1/2	100 1/4
7 " 1925	2.48 5/16	12.04 3/8	59.10	11.65	11.06	100 1/4
Laagsted. w. 1)	2.48 1/8	12.04 1/2	59.04	11.62	11.04	100
Hoogste d. w. 1)	2.48 1/2	12.05 1/2	59.14	11.68	11.20	100 1/2
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
24 " 1925	2.48 1/2	12.05 3/8	59.04 1/2	11.70 1/2	11.30	100 1/2
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
1 Sept. 1925	48.07 1/2	35.—	7.35	1.22	9.43	35.50
2 " 1925	47.97 3/8	35.—	7.35	1.23	9.82	35.52 1/2
3 " 1925	48.02 1/2	35.—	7.35	1.22 1/2	9.89	35.50
4 " 1925	48.02 1/2	35.—	7.35	1.22 1/2	9.92	35.40
5 " 1925	48.—	35.—	7.38	1.22 1/2	—	—
7 " 1925	47.95	35.02 1/2	7.36	1.22	9.97	35.45
Laagsted. w. 1)	47.90	34.90	7.33	1.17 1/2	9.33	35.30
Hoogste d. w. 1)	48.12 1/2	35.10	7.41	1.28	10.04	35.60
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
24 " 1925	48.07 1/2	35.—	7.35	1.28	9.08 1/2	35.72 1/2
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
1 Sept. 1925	66.62 1/2	61.55	51.50	6.26	99 1/4	2.48 1/4
2 " 1925	66.65	60.80	51.05	6.26	99 1/2	2.48 1/4
3 " 1925	66.65	61.75	51.25	6.26	100	2.48 1/4
4 " 1925	66.65	62.40	52.40	6.26	100 1/4	2.48 1/4
5 " 1925	66.62 1/2	63.—	53.90	6.26	100 1/2	2.48 1/4
7 " 1925	66.65	61.95	53.15	6.26	100 1/4	2.48 1/4
Laagste d. w. 1)	66.55	60.45	50.50	6.24	98 3/4	2.48
Hoogste d. w. 1)	66.70	62.95	54.—	6.28	100 1/2	2.48 1/2
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
24 " 1925	66.70	59.87 1/2	47.70	6.26	100	2.48 1/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
1 Sept. 1925	4,85 3/8	4,69	23,80	40,29
2 " 1925	4,85 1/16	4,68	23,80	40,27
3 " 1925	4,84 7/8	4,68	23,80	40,26
4 " 1925	4,84 7/8	4,69	23,80	40,27
5 " 1925	4,85	4,69	23,80	40,29
7 " 1925	—	—	—	—
25 Aug. 1925	4,85 3/4	4,68	23,80	40,29
Muntpariteit ...	4,8667	19,30	23,81 1/4	40 7/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	22 Aug. 1925	29 Aug. 1925	31 Aug. Laagste	5 Sept. Hoogste	5 Sept. 1925
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 3/8	97 9/16	97 15/32
*Bangkok ..	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
B. Aires 1) ..	d. p. \$	45 5/16	45 1/16	44 3/4	45 5/16	45 5/16
Calcutta ..	Sh. p. rup.	1/6 5/32	1/6 3/16	1/6 1/8	1/6 1/4	1/6 3/16
Constantin. .	Piast. p. £	830	842 1/2	830	845	835
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/4 19/32	2/4 31/32	2/4 3/4	2/6 1/4	2/4 5/8
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 1/2	2 1/2	2 31/64	2 23/64	2 1/2
Mexico	d. per \$	26	26	25	27	26
Montevideo 1)	d. per \$	49 3/4	49 3/4	49	49 7/8	49 5/8
Montreal	\$ per £	4.85 3/8	4.85 3/8	4.84 5/8	4.85 3/8	4.85 3/8
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	6 1/16	6 1/4	6 1/4	6 1/16	6 9/16
Shanghai ..	Sh. p. tael	3/2 5/8	3/2 15/16	3/2 3/4	3/4	3/3 1/2
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/16	2/4 3/16	2/4 1/8	2/4 1/4	2/4 3/16
Valparaiso 2)	peso p. £	39.80	39.90	39.70	39.80	39.70
Yokohama ..	Sh. p. yen	1/8 7/32	1/8 1/16	1/7 15/16	1/8 5/32	1/8 1/8

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

	Londen 1)	N. York 2)		Londen
31 Aug. 1925 ..	32 7/8	71 3/4	31 Aug. 1925 ..	84/11 1/2
1 Sept. 1925 ..	32 7/8	71 5/8	1 Sept. 1925 ..	84/10 1/2
2 " 1925 ..	32 7/8	71 3/4	2 " 1925 ..	84/10 1/2
3 " 1925 ..	33 1/8	72 3/8	3 " 1925 ..	84/11 1/2
4 " 1925 ..	33 7/8	72 3/8	4 " 1925 ..	84/11 1/2
5 " 1925 ..	33 7/16	—	5 " 1925 ..	—
6 Sept. 1924 ..	34 13/16	68 7/8	5 Sept. 1924 ..	92/9
20 Juli 1914 ..	24 15/16	54 1/8	20 Juli 1914 ..	84/10

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in §c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	31 Augustus 1925	7 September 1925
Saldo bij Nederl. Bank ...	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters ..	4.087.143,30	4.623.000,38
Saldo b. d. Bank v. Ned. Gemeenten	—	230.669,66
Voorschot op ult. Juli 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink. bel. en opcenten op Rijksink. bel.	37.032.491,41	37.032.491,41
Voorsch. aan de koloniën	8.283.884,34	13.202.311,19
Voorsch. a. h. buitenland	216.042.145,54	217.449.380,47
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk. papier	17.500.000,—	6.000.000,—

Verplichtingen.	31 Augustus 1925	7 September 1925
Voorsch. door de Ned. Bank Schatkistbilj. in omloop 1)	f 634.414,22	f 12.222.602,11
Schatkistprom. in omloop	119.094.000,—	143.892.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	110.100.000,—	109.950.000,—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	17.934.477,—	18.241.103,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	42.272.133,22	44.079.373,92

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	29 Augustus 1925	5 September 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f —	f 1.780.000,—
Ind. Schatk. prom. in oml.	57.000.000,—	57.000.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	7.783.000,—	7.516.000,—
Muntbiljetten in omloop.	36.184.000,—	36.430.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds	5.760.000,—	5.857.000,—
Totaal	f 106.078.000,—	f 108.583.000,—
Teg. v. N.-I. bij 's Rijks kas	649.000,—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 September 1925.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 52.104.893,62 Bijbnk. " 16.446.956,92 Ag.sch. " 26.155.618,28	f	94.707.468,82
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—
Idem eigen portef.	f 242.847.920,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		242.847.920,—
Beleeningen	Hfdbk. f 45.841.898,31 incl. vrsch. Bijbnk. " 11.015.088,18 in rek.-crt. Ag.sch. " 67.405.328,68 op onderp. f 124.262.315,17		
Op Effecten f 121.891.560,17		
Op Goederen en Spec. 2.370.755,—		124.262.315,17
Voorschotten a. h. Rijk		9.912.618,34
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.184.160,— Muntmat., Goud .. " 360.733.094,48 f 416.917.254,48		
Munt, Zilver, enz. 22.672.471,21		
Muntmat., Zilver		439.589.725,69
Effecten	Belegging Res.fonds. f 6.480.915,74 id. van 1/6 v. h. kapit. " 3.998.950,69		10.479.866,43
Gebouwen en Meub. der Bank		5.171.000,—
Diverse rekeningen		39.500.067,08
	f 966.470.981,53		
Passiva.			
Kapitaal f 20.000.000,—		
Reservefonds 6.483.597,96		
Bijzondere reserve 12.000.000,—		
Bankbiljetten in omloop 893.026.680,—		
Bankassigatiën in omloop 1.344.812,84		
Rek.-Cour. { Het Rijk f — saldo's: { Anderen " 24.222.035,03		24.222.035,03
Diverse rekeningen		9.393.855,70
	f 966.470.981,53		

Beschikbaar metaalsaldo f 255.314.306,52
Op de basis van 2/3 metaaldekking 71.595.600,95
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. " 1.276.571.530,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
8 Sept. '25	416.917	22.672	893.027	25.567	255.314	48
1 " '25	414.417	23.002	899.192	27.224	251.580	47
24 Aug. '25	414.428	23.179	862.759	30.111	258.475	49
17 " '25	414.444	22.817	871.455	28.964	256.616	49
10 " '25	419.394	22.600	885.955	22.894	259.658	49
3 " '25	419.403	22.547	899.926	43.309	252.731	47
9 Sept. '24	531.511	11.642	977.381	39.341	339.210	53
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
8 Sept. 1925	94.707	—	124.262	242.848	39.500
1 " 1925	90.486	—	148.198	243.104	39.212
24 Aug. 1925	90.088	—	116.228	242.972	37.645
17 " 1925	88.815	1.000	125.300	242.803	37.628
10 " 1925	88.179	1.000	132.109	237.152	40.464
3 " 1925	85.945	—	171.670	232.429	41.396
9 Sept. 1924	170.252	44.000	157.657	56.358	103.022
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 Augustus 1925	923	1.583	123	86	899	88
1 Juli 1925	894	1.584	131	116	981	133
1 Juni 1925	891	1.584	79	141	979	97
1 Mei 1925	861	1.584	82	130	1.024	85
1 April 1925	880	1.547	82	185	1.110	310
1 Augustus 1924	609	1.272	81	250	840	104

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Sluitpost der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
5 Sept. 1925	177.000	—	321.500	52.000	102.300
29 Aug. 1925	177.000	—	315.000	50.500	103.900
22 " 1925	177.500	—	315.500	52.500	103.900
1 Aug. 1925	132.714	45.171	311.267	61.186	104.112
25 Juli 1925	132.941	45.810	311.088	55.235	106.261
18 " 1925	132.970	45.615	309.107	45.364	108.364
11 " 1925	133.197	46.954	306.996	44.875	110.533
6 Sept. 1924	156.457	63.506	267.624	103.033	146.465
8 " 1923	160.863	61.110	264.437	128.246	144.068
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842*

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
5 Sept. 1925	—	167.680	—	***	47
29 Aug. 1925	—	162.070	—	***	48
22 " 1925	—	155.850	—	***	48
1 Aug. 1925	17.906	31.499	78.693	60.527	48
25 Juli 1925	18.040	30.183	74.162	63.589	49
18 " 1925	18.612	27.256	65.261	58.507	50
11 " 1925	18.187	24.608	63.217	63.320	51
6 Sept. 1924	36.917	23.435	74.639	25.180	59
8 " 1923	38.320	38.173	88.462	28.554	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 2/3 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
2 Sept. 1925	162.532	144.979	295.796	56.250	244.711
26 Aug. 1925	163.194	144.267	295.086	56.250	244.096
19 " 1925	164.033	144.184	297.272	56.250	246.370
12 " 1925	164.257	143.253	301.216	56.250	250.496
5 " 1925	164.500	146.320	305.484	56.250	254.803
29 Juli 1925	164.258	144.751	301.040	54.450	251.524
3 Sept. 1924	128.403	125.725	239.435	27.000 ²⁾	245.173
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
2 Sept. '25	39.647	70.767	12.655	116.781	37.303	28 3/4
26 Aug. '25	35.414	70.114	21.813	104.218	38.677	30 3/4
19 " '25	33.989	71.323	16.535	110.236	39.599	31 3/4
12 " '25	34.219	71.606	15.733	110.730	38.753	30 5/8
5 " '25	33.509	68.229	11.037	110.498	37.931	31 1/4
29 Juli '25	33.600	69.174	20.690	103.264	39.257	31 5/8
3 Sept. '24	43.658	77.481	10.396	114.897	22.427	17,90
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 5/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. a/d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
3 Sept. '25	5.547	1.864	310	579	28.800	5.115	4.427
27 Aug. '25	5.547	1.864	311	579	27.750	5.099	3.494
20 " '25	5.547	1.864	312	578	28.000	5.096	3.248
13 " '25	5.547	1.864	312	578	28.100	5.095	3.243
6 " '25	5.547	1.864	312	578	28.200	5.085	3.181
4 Sept. '24	5.544	1.864	301	568	23.100	4.782	5.124
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culieren	Staat
3 Sept. '25	17	6	2.815	45.445	2.573	12
27 Aug. '25	12	6	2.862	44.702	2.387	42
20 " '25	18	6	2.878	44.785	2.352	8
13 " '25	21	6	2.913	44.906	2.385	14
6 " '25	19	6	2.929	45.334	2.604	12
4 Sept. '24	28	9	2.695	40.399	1.907	16
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit- tent. circ. banken 1)	Deviezen als goud- dekking	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
31 Aug. 1925	1.138,4	93,0	357,5	1.765,0	33,0
22 " 1925	1.137,2	97,7	358,4	1.566,5	16,4
15 " 1925	1.114,6	97,7	357,7	1.617,9	20,3
7 " 1925	1.113,7	102,8	358,5	1.706,1	23,8
31 Juli 1925	1.104,1	123,3	368,0	1.789,2	60,3
23 " 1925	1.103,0	123,3	367,7	1.487,6	21,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa 2)	Circu- latie	Rekg.- Crf.	Diverse Passiva	Door Rijksb. geher- disc.
31 Aug. 1925	201,9	471,1	2.595	701,0	440,4	490,4
22 " 1925	201,9	683,2	2.292,3	976,8	490,4	489,3
15 " 1925	201,9	660,5	2.373,2	926,3	461,2	479,4
7 " 1925	201,7	618,1	2.472,7	810,4	516,9	463,3
31 Juli 1925	201,7	502,1	2.530,3	699,7	562,7	458,8
23 " 1925	201,6	724,0	2.200,9	878,8	621,4	580,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

1) Onbelast 2) W.o. Rentenbankscheine 31, 22, 15, 7 Aug., 31, 23 Juli, resp. 121,6 327,1; 264,7; 215,5; 134,5; 384,4; mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit- tent. sald.	Beleen. van tegoed in h. buitl.	Beleen. van prom. d. provincien	Binnen- landsche wissels	Belee- ningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crf. Particu- lieren
27 Sept. '25	387	85	480	1.336	419	5.200	7.653	166
27 Aug. '25	386	85	480	1.336	316	5.200	7.616	174
20 " '25	385	85	480	1.317	274	5.200	7.596	159
12 " '25	385	85	480	1.358	266	5.200	7.668	136
6 " '25	385	85	480	1.421	286	5.200	7.675	161
30 Juli '25	385	85	480	1.413	260	5.200	7.688	153
4 Sept. '24	354	85	480	1.292	479	5.250	7.628	149

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
19 Aug. '25	2.775,2	1.502,4	130,2	559,5	195,3
12 " '25	2.777,6	1.503,4	133,1	538,2	211,7
5 " '25	2.778,0	1.494,2	136,3	543,8	212,0
29 Juli '25	2.791,1	1.498,6	145,5	468,4	210,5
22 " '25	2.790,9	1.509,3	144,0	442,5	224,5
15 " '25	2.790,6	1.523,6	144,8	454,7	231,3
20 Aug. '24	3.126,6	2.115,6	86,3	259,3	25,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 3)	Algem. Dek- kings- perc. 3)
19 Aug. '25	323,3	1.616,2	2.237,2	116,3	72,0	75,4
12 " '25	328,6	1.617,7	2.236,2	115,8	72,0	75,5
5 " '25	333,5	1.605,6	2.266,0	115,7	71,7	75,3
29 Juli '25	330,2	1.598,4	2.200,6	115,7	73,4	77,3
22 " '25	335,3	1.605,2	2.199,7	115,7	73,3	77,1
15 " '25	344,5	1.627,0	2.231,7	115,6	72,5	76,1
20 Aug. '24	541,1	1.738,1	2.157,6	112,0	80,1	82,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad munt- materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
12 Aug. '25	728	13.371	5.482	1.635	18.138	5.183
5 " '25	728	13.309	5.483	1.665	18.083	5.178
29 Juli '25	730	13.217	5.506	1.606	18.061	5.174
22 " '25	730	13.240	5.507	1.618	18.072	5.164
15 " '25	731	13.286	5.484	1.647	18.227	5.164
13 Aug. '24	747	12.403	5.033	1.618	17.074	4.554

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 7 September 1925.

Gedurende de achter ons liggende berichtsweek heeft de markt te Berlijn een vrij sterke opleving te aan- schouwen gegeven, nu de liquidatie van het Stinnes-concern een kalmer verloop schijnt aan te nemen. Wel is waar werd tegen het einde der berichtsperiode eenige onrust gewekt door de berichten omtrent moeilijkheden in het Sichel-Agfi-concern, doch deze groep is niet van zoo grooten omvang en bovendien heeft men in ingewijde kringen de débâcle reeds lang voorzien, zoodat men voorzorgsmaatregelen heeft kunnen nemen. De verbetering aan de beurs van Berlijn is sterker geaccentueerd door dekkingsaankopen op vrij groote schaal. In den laatsten tijd was een tamelijk omvangrijke contramine ontstaan, getuige het feit, dat de jongste rijzing reeds een twaalfstal slachtoffers in de kringen van effectenhandelaren heeft geëischt. De geld- markt is te Berlijn eveneens iets ruimer geworden, hoofd- zakelijk door den invloed, welke de leiding van de Rijksbank reeds gedurende langen tijd op de markt voor particulier dis- conto heeft uitgeoefend en welke in de laatste dagen ook in andere richting is gebleken door de verlaging van den rentevoet, welke officieele en semi-officieele instellingen ten aanzien van door hen te verstrekken credieten in rekening zullen brengen. Het hierdoor ontstane vertrouwen in een meer algemeen herstel heeft ter beurze mede een gunstigen invloed uitgeoefend.

Te L o n d e n heeft de beleggingsmarkt geprofiteerd van de aflossing van een bedrag aan National War Bonds. De uit dezen hoofde vrijgekomen gelden zochten weer een nieuwe belegging. Bovendien hebben Mexicaansche obligaties een rijzing kunnen boeken, in verband met het feit, dat de Brit- sche Regeering het Mexicaansche bewind weder heeft erkend.

Te P a r i j s is de stemming niet al te opgewekt geweest, daar tot het sluitend maken der begroting voor 1926 3800 miljoen nieuwe middelen gevonden moeten worden, vooral uit verhooging der belasting op groote inkomens. Uit den aard der zaak heeft dit een druk gelegd op Fransche fondsen, waartegenover buitenlandsche waarden gevraagd werden. Ook de weekstaat van de Banque de France heeft geen gunstigen indruk gemaakt door de vrij groote verhoog- ing van het voorschot aan den staat en de toeneming van het totaal aan in omloop zijnde bankbiljetten.

Te N e w Y o r k is een onaangename stemming op te merken geweest, welke echter geen aanleiding heeft gegeven tot een uitbreiding van den handel. Over het algemeen is de berichtsweek rustig verlopen. De daling nam een aanvang bij die fondsen, welke in den laatsten tijd speciaal door de specu- latie uit de markt waren genomen en breidde zich daarna over de geheele markt uit. De ondergrond bleef echter opgewekt, hetgeen tot uiting kwam door een vrij krachtig herstel tegen het einde der berichtsweek. De staking in de anthracietmijnen heeft slechts weinig aandacht getrokken, omdat de voorraden aan anthraciet groot genoeg zijn. Alleen bestond de vrees, dat ook de arbeiders in de overige mijnen aan de stakingsbeweging deel zouden gaan nemen. De opinie omtrent den algemeenen gang van zaken in industrieel opzicht is gunstig gebleven.

T e n o n z e n t heeft de beleggingsmarkt geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven. Inheemsche staats- en andere beleggingsfondsen bleven vast, vooral nadat de geldmarkt een lichte tendens tot verruiming aan den dag had gelegd. Aan Mexicaansche fondsen werd op onze beurs geen bijzonder groote aandacht geschonken; zelfs bleven sommige soorten hier aangeboden, vermoedelijk in verband met het feit, dat de erkenning van Mexico door Engeland reeds tevoren in het koerspeel was verdisconteerd. 6% Ned. Werk. Schuld 1922: 105¹¹/₁₆; 105¹⁵/₁₆; 4¹/₂% Ned. Werk. Schuld 1917: 97¹³/₁₆; 97⁷/₈; 7% Ned. Indië: 102⁷/₈; 102³/₄; 4¹/₂% Portugal Tabak: 72, 74, 73⁵/₈; 5% Mexico 1899 £ 20—100; 42¹/₂; 39¹/₂; 40¹/₂; 5% Brazilië 1903 £ 100: 76, 75⁷/₈; 75³/₄; 8% Sao Paulo: 100⁷/₁₆; 100¹⁵/₁₆.

De grootste aandacht heeft de afdeling voor binnenlandsche industriele fondsen getrokken door de zeer groote omzetting in Jurgenswaarden. De „open brief”, welke in één der week- bladen tot de directie der Jurgensondernemingen is gericht, heeft in den aanvang der berichtsweek verkooporders te voor- schijn geroepen in zoo grooten omvang, dat gewone aandelen van den ééne beursdag op den anderen met niet minder dan 30% zijn gedaald. Ook de preferente aandelen en de obligaties waren zeer sterk aangeboden. Bijna onmiddellijk daarna echter is een reactie tegen deze heftige daling ontstaan. Zowel voor binnenlandsche als voor buitenlandsche rekening concen- treerden zich ruime kooporders op onze markt — waarvan een deel vermoedelijk zijn oorsprong heeft gevonden in con- tramedekkingen — ten gevolge waarvan een aanmerkelijk deel van het verlies kon worden ingehaald. Het slot kwam op de hoogst bereikte koersen van de berichtsperiode. Van de overige fondsen uit deze afdeling vielen aandelen in kunst-

zijde-ondernemingen op door een lusteloze houding, waarin echter tegen het einde een verandering ten gunste is gekomen. Aandeelen Philips Gloeilampen waren lichtelijk aangeboden, terwijl aandeelen Nederlandsche Kabelfabriek daarentegen goed gevraagd bleken, hetgeen in deze kleine markt een belangrijke koersverheffing ten gevolge heeft gehad. Centrale Suiker Mij.: 115¹/₂, 117; Nederlandsche Kunstzijde Industrie: 156¹/₂, 152¹/₄, 159¹/₂; Jurgens: 105, 119¹/₂, 123¹/₈; Maekubee: 120, 115¹/₈, 122¹/₈; Ned. Kabelfabriek: 266, 271, 288; Philips Gloeilampenfabriek: 405³/₄, 423³/₄, 410¹/₂; Vereenigde Touw-fabrieken: 44³/₄, 46, 47¹/₈.

Waar de handel in Jurgensfondsen de clou van de week heeft gevormd, hebben de overige afdelingen slechts matig de aandacht getrokken. Voor de rubbermarkt dient hier een uitzondering te worden gemaakt. Gedurende het grootste deel van de berichtperiode was de handel in deze afdeling zeer gering en bleven de koersen ongeveer op één peil. Op den laatsten dag der beursweek echter ontstond veel grotere belangstelling, waardoor een aanmerkelijk koersherstel kon intreden. Het publiek heeft echter nog geen groote aandacht aan de opwaartsche beweging geschonken. Amsterdam Rubber: 298⁷/₈, 293, 303³/₈; Hessa Rubber: 396¹/₂, 387³/₄, 395¹/₄; Ind. Rubber Cy.: 312, 305, 312; Ned. Ind. Rubber en Koffie: 250 (ex div.), 257, 266; Oost-Java Rubber: 309¹/₂, 301, 308; Serbadjadi: 283, 281, 286¹/₄; Sumatra Caoutchouc Mij.: 239¹/₂, 234; Sumatra Rubber Cultuur Mij.: 262, 252, 250¹/₂, 258; Wai Sumatra Rubber: 250, 246¹/₂.

Tabaksaandeelen waren verdeeld, totdat ook hier tegen het slot een gedeedeerd betere stemming haar intrede heeft kunnen doen. Langzamerhand was in deze afdeling eenige contramine ontstaan, in verband met het feit, dat de najaarsinschrijvingen nog niet zijn begonnen en bepaalde factoren, welke een hausse in het leven kunnen roepen, niet werden verwacht. Door de algemeene betere marktstemming is echter de baissepartij tot dekkingsaankopen overgegaan. Arendsburg: 469, 463¹/₂; Besoeki Tabak: 305¹/₂, 302¹/₂, 309¹/₂; Deli Batavia Mij.: 366¹/₂, 362³/₄, 373¹/₂; Deli Mij.: 396¹/₂, 394⁷/₈, 401; Senembah Mij.: 478, 474¹/₂, 480¹/₂.

De suikermarkt was vrijwel onbewogen, doch met een lichte neiging tot reactie. De koersvariatiën zijn echter gering gebleven. Cultuur Mij der Vorstenlanden: 154¹/₂, 151, 156¹/₂; Handels Vereeniging Amsterdam: 540¹/₄, 535¹/₂, 539¹/₄; Ned.-Indische Suiker Unie: 217, 213¹/₂, 215, 217; Poerworedjo: 112¹/₂, 108³/₄, 112; Tjeweng Lestari: 218, 212, 213.

Ook petroleum-aandeelen hebben geen aanleiding tot bijzondere beschouwing gegeven. Voor aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij ontstond op sommige dagen eenige kooplust voor buitenlandsche rekening, waardoor de lagere noteringen van New York geen effect van beteekenis hebben verkregen. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 349, 346, 349¹/₂; Geconsolideerde Holl. Petr. Cy.: 159¹/₂, 156³/₄, 158¹/₈; Kon. Petroleum Mij.: 368³/₄, 372¹/₂, 373¹/₄.

Scheepvaart-aandeelen waren zeer stil, met hier en daar een achteruitgang welke echter evenmin groote vormen heeft aangenomen. Tegen het slot viel ook hier een lichte verbetering op te merken. Holland-Amerika Lijn: 68—66³/₄, 66; Java-China-Japan Lijn: 108¹/₄, 107, 107³/₄; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 65¹/₄, 62¹/₂; Nederlandsche Scheepvaart Unie: 148, 147³/₄, 148¹/₂.

Op de afdeling voor mijnwaarden viel een scherpe koersval voor aandeelen Algemeene Exploratie Maatschappij te constateeren. Voor het overige was de aandacht voor deze markt gering. Alg. Exploratie Mij.: 135¹/₂, 129³/₄, 123; Billiton 1e Rubriek: 521, 519¹/₂, 523; Redjang Lebong: 298, 302, 299¹/₄.

Bankaandeelen bleven doorgaans vast. Amsterdamsche Bank: 151, 152, 151³/₂; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 65³/₄, 64³/₄, 64; Koloniale Bank: 177¹/₂, 178, 175¹/₂, 176³/₈; Ned.-Ind. Hand. Bank.: 141¹/₂, 140³/₄, 141¹/₈; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 137³/₈, 139⁵/₈, 140⁷/₁₆; R'damsche Bankvereeniging: 73¹/₂, 71¹/₂, 73¹/₂; Twentsche Bank: 132.

De Amerikaanse markt heeft zich bij New York aangesloten. In verband met de reactie daar ter plaatse was de belangstelling voor de aan onze beurs verhandelde Amerikaanse fondsen ook iets kleiner. Anaconda Copper: 84¹/₄, 83, 86¹/₂; Studebaker: 1220, 1175, 1205 (ex div.), 1215; United States Steel Corp.: 120, 121³/₄, 122; Atchison Topeca: 124¹/₄, 123¹/₈; Baltimore en Ohio: 80, 78³/₄ (ex div.), 78⁷/₈; Erie 33, 31¹/₄, 32¹⁵/₁₆; St. Louis-San Francisco: 99, 102, 101; Union Pacific Cy.: 144¹/₈, 142³/₄, 144¹/₈; Wabash Rv.: 45¹⁵/₁₆, 41¹⁵/₁₆, 44¹⁷/₃₂.

De geldmarkt is iets ruimer geworden; prolongatie noteerde 3¹/₂ na 4¹/₄ %.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 8 September 1925.

Met uitzondering van een enkelen dag, toe de prijzen in Amerika voor bijna alle graansoorten aanzienlijk hooger afkwamen, heeft de dalende beweging der tarweprijzen zich voortgezet. Van 31 Augustus tot 5 September daalde October Winnipeg van 136,50 tot 132,50, dus 4 cts. per bu., terwijl het verschil in Chicago in dezelfde periode slechts 2¹/₂ ct. bedraagt. Niet onwaarschijnlijk is, dat het verschil nog grooter wordt, daar meer en meer wordt bevestigd, dat de Ver. Staten niets of althans zeer weinig te exporteeren zullen hebben. Uit Amerika wordt bij voortdurend een goede vraag van de inlandsche meelfabrieken gemeld. Deze is evenwel niet voldoende geweest om de markt een vast karakter te geven; de prijsbeweging van Winnipeg wordt toch nog steeds min of meer gevolgd. Voor Europa komt thans in de eerste plaats de Canadese tarwe in aanmerking. In de meeste landen, zoo ook te onzent, beperken de koopers zich tot het opnemen van de vroegste afladingen, die zij kunnen kopen. In Engeland worden ook regelmatig zaken op October/November aflading gedaan, ofschoon vaak door blanco koopers beneden de vraagprijzen van de eerste hand. De afladingen waren in de afgelopen week iets ruimer, doch zijn toch nog niet groot. Hierbij moet men evenwel de mindere behoefte van de importlanden in aanmerking nemen wegens de goede eigen oogsten.

In het vorig overzicht wezen wij nog op de ruime oogsten van verschillende continentale landen; nieuwe cijfers kunnen wij niet geven, doch de goede berichten worden vrijwel algemeen bevestigd. Ook de oogstberichten van de exportlanden van het Zuidelijk halfrond zijn bijzonder gunstig, doch die oogsten zijn nog zoo ver in de toekomst, dat daaruit geen al te groote gevolgtrekkingen kunnen gemaakt worden. De raming van de met tarwe bebouwde oppervlakte gepubliceerd door het Argentijnsche Gouvernement geeft hogere cijfers dan het rapport van 15 Juli. De oppervlakte wordt ongeveer 6 % hooger geraamd dan een jaar geleden. De Argentijnsche tarwemarkten volgden de beweging van de Noord-Amerikaansche en Europeesche markten, zoowel voor ouden als voor nieuwen oogst. De daling gedurende de laatste week bedraagt ongeveer 3 %.

Na de uitvoerige beschouwingen der laatste weken valt over r o g g e weinig nieuws te vertellen; ten gevolge van het overvloedig aanbod uit verschillende landen blijven de importlanden uiterst voorzichtig in het doen van inkoop. Noord-Amerikaansche rogge wordt zoo goed als niet verhandeld, niet tegenstaande de prijs na een aanvankelijke verhooging wederom scherp gedaald is. Polen en Rusland blijven ruim aanbieden.

De toestand van de m a i s -markt bleef ongeveer onveranderd, met uitzondering van het feit, dat N.-Amerika op den 3den September plotseling 5 cts. hooger voor ouden oogst en 3¹/₄ cts hooger voor nieuwen oogst sloot. Van deze verhooging ging in de volgende dagen wederom een paar cents verloren, maar voor het oogenblik zijn de vraagprijzen van Amerika toch te hoog voor Europa. Door deze Amerikaanse verhooging kregen ook de prijzen in Argentinië een stoot naar boven, doch ook die toonen sedert dien weer een neiging tot daling.

In Europa verbeterde evenwel de toestand voor de zeer spoedig leverbare maïs. De Engelsche markt vond plaatsing voor alle spoedige ladingen, terwijl er een naar Antwerpen ge-dirigeerd werd en bovendien Rotterdam een lading kocht. De prijzen van loco maïs die o.a. in Holland en België sterk stijgend waren, zijn wederom wat gemakkelijker, maar voor de eerstverwachte maïs blijft de toestand toch tamelijk vast, aangezien de consumenten zonder voorraad van eenige beteekenis zijn en de aanvoeren voorlooppig niet overmatig groot zullen worden. Engeland kocht ook eenige ladingen Donau maïs. De Donau biedt wel op later tamelijk ruim aan, doch de stoomende hoeveelheid is niet bijzonder groot. Zuid-Afrika blijft een deprimeerenden invloed op de markt uitoefenen. Nu en dan trekken de verkoopers zich plotseling terug, doch juist als de Europeesche markt beter schijnt te worden, komen er wederom offerter los, tot aanzienlijk lagere prijzen dan men verwacht had. Deze maand mag Duitsland nog maïs invoeren zonder het nieuwe invoerrecht er op te betalen. In verband hiermede was er eenige vraag voor deze maand aankomende maïs, maar de hoeveelheid die gekocht werd, is toch van bescheiden omvang.

De g e r s markt is nog niet verbeterd, slechts op enkele dagen werd iets meer gevraagd, maar het niveau is niet verhoogd, eerder nog iets gedaald; zoowel voor dit artikel als voor haver merkt men evenwel, dat althans voorlooppig de flauwe berichten zich wel in den prijs hebben verdisconteerd; de prijzen zijn althans in den laatsten tijd weinig veranderd.

Het bovengenoemde Argentijnsche oogstbericht geeft voor h a v e r een vermeerdering van de oppervlakte met ca. 10 %.

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
5 Spt. '25	151 $\frac{1}{4}$	97 $\frac{1}{4}$	38 $\frac{1}{4}$	13,10 ¹⁾	9,— ¹⁾	20,35 ¹⁾
29 Aug. '25	153 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{3}{8}$	38 $\frac{1}{8}$	13,55 ¹⁾	8,95 ¹⁾	20,20 ¹⁾
5 Spt. '24	122 $\frac{1}{8}$	117 $\frac{1}{8}$	47 $\frac{1}{8}$	14,90	10,45 ¹⁾	22,90 ¹⁾
5 Spt. '23	101 $\frac{3}{8}$	85 $\frac{1}{8}$	37 $\frac{1}{8}$	11,50	8,90	22,50
5 Spt. '22	99 $\frac{1}{2}$	61	33 $\frac{1}{8}$	11,35	8,20	18,65
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

1) per October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	7 Sept. 1925	31 Aug. 1925	8 Sept. 1924
Tarwe*	16,25	15,50	14,50
Rogge (No. 2 Western) ..	11,50	11,75	13,—
Mais (La Plata)	228,—	234,—	226,—
Gerst (48 lb. malting) ...	212,—	219,—	295,—
Haver	10,80 ⁴⁾	11,— ⁴⁾	15,50 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	14,30	13,90	14,60
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	442,—	441,—	455,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Aug./5 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	30 Aug./5 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	42.637	830.450	673.785	—	17.024	20.573	847.474	694.358
Rogge	8.003	185.051	327.208	—	—	3.775	185.051	330.983
Boekweit	—	17.154	13.558	—	—	528	17.154	14.086
Mais	16.257	459.932	512.493	2.270	53.493	84.370	513.425	596.863
Gerst	10.335	140.305	207.691	740	4.854	28.606	145.159	236.297
Haver	11.244	148.497	120.053	—	252	305	148.749	120.358
Lijnzaad	9.670	136.176	171.421	—	43.979	53.302	180.155	224.723
Lijnkoek	1.884	138.700	148.314	—	—	700	138.700	149.014
Tarwemeel	4.135	86.950	157.062	390	12.813	17.787	99.763	174.849
Andere meelsoorten	273	3.794	5.197	—	—	—	3.794	5.197

SUIKER.
NOTEERINGEN.

Data	Amster- dam per Oct./Dec.	Londen			New York 96° Centri- fugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Sept./Oct.	Cuba's 96° c.i.f. September	
7 Sept. '25	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
31 Aug. '25	f 18 $\frac{3}{8}$	34/9	13/10 $\frac{1}{2}$	12/—	— ²⁾
7 Sept. '24	„ 18 $\frac{3}{4}$	35/3	14/3	12/3	4,40
7 „ '23	„ 23 $\frac{1}{8}$	45/6	21/—	21/—	5,78
7 „ '23	„ 29 $\frac{1}{8}$	58/3	22/—	32/—	6,28
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88°	—	—	—	—
	f 11 $\frac{13}{32}$	18/—	—	—	3,26
	basis 99°	—	—	—	—
	f 14 $\frac{13}{32}$	—	—	—	—

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op 3 p. 100 KG.

2) Geen notering.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week kalm gestemd.

In Amerika brokkelden de prijzen voor Spot Centrifugals zoowel als op de termijnmarkt geleidelijk wat af, hetgeen blijkt uit onder volgende cijfers.

	Sp. C.	Sept.	Dec.	Jan.	Maart
Slot voorafgaande week	4.40	2.60	2.64	2.61	2.67
Opening verslag	4.40	2.60	2.64	2.62	2.67
Slot	4.33	2.52	2.57	2.62	2.57

De ontvangsten in de Atlantische havens der Vereenigde Staten bedroegen 52.000 tons, de versmeltingen 66.000 tons en de voorraden 152.000 tons.

Gedurende de eerste dagen der week toonden raffinadeurs nog wat belangstelling voor Cubasuiker prompte verscheping tot 2 $\frac{3}{8}$ d.c. c. & fr. New York, waarna zij zich terugtrokken, terwijl aanvankelijk met Europa eenige zaken in deze positie tot stand kwamen tot sh. 12/1 $\frac{1}{2}$ en sh. 12/3 c.i.f., waarna eenige ladingen September/October verscheping tot 11/10 $\frac{1}{2}$ c.i.f. Engeland verkocht werden.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 29 Aug.	36.407	20.187	10.176
Tot. sedert 1/12/24—29/8/25	4.582.969	3.635.707	3.339.194
Werkende fabrieken	3	1	1
Weekuitvoer 29 Aug.	80.213	62.372	25.923
Tot. uitv. sedert 1/1—29/8 ..	3.759.990	3.203.584	2.909.612
Totale voorraad 29 Aug.	822.799	432.123	429.588

Het Departement van Landbouw te Washington heeft den komende Cubaogst op 5.357.000 tons geraamd.

In Engeland verlaagden Raffinadeurs hunne prijzen deze week met 3 d. en 6 d. naar gelang der kwaliteit.

Rusland bleef belangstelling toonen voor prompte suikers, terwijl in Duitsland de kooplust voor import-suiker verminderde met het oog op de aanstaande opening der

bietcampagne en het feit dat de voorraden aan het eind van Juli volgens de „Deutsche Zuckerindustrie” 187.750 tons zouden bedragen of 70.000 tons meer dan Licht's raming van 118.500 tons. Indien het eerste cijfer juist is, hetgeen algemeen wordt aangenomen, zal Duitsland geen suiker behoeven in te voeren tot den nieuwen oogst. Het vorig jaar echter bedroeg de consumptie gedurende Augustus en September totaal 186.000 tons, terwijl het verbruik sindsdien is toegenomen.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitsland 1 Aug.	118.000	277.000	395.000
Tsjecho-Slowakije 1 Aug.	149.000	58.000	80.000
Frankrijk 1 Aug.	98.000	58.000	104.000
Holland 1 Aug.	93.000	51.000	56.000
België 1 Aug.	65.000	32.000	30.000
Engeland 1 Aug.	290.000	244.000	326.000
Europa	813.000	720.000	991.000
V.S. Atl. havens 2 Sept.	152.000	104.000	104.000
Cuba 29 Aug. Alle havens	823.000	432.000	429.000
Totaal	1.788.000	1.256.000	1.524.000

Op Java verkocht de V.I.S.P. nog wat restant-Muscovados tot f 8 $\frac{3}{8}$, terwijl in de tweede hand voor eenige postjes Superieur f 10 $\frac{1}{8}$ en f 10 $\frac{1}{4}$ werd betaald.Hiertelande was de stemming in sympathie met New York en Londen uiterst kalm tot flauw. Prijzen brokkelden dan ook ongeveer f —,50 af wegens voortdurend aanbod en de noteringen kwamen op f 18 $\frac{3}{8}$ voor September, f 18 $\frac{1}{8}$ voor December en f 18 $\frac{1}{4}$ voor Maart. Aan het slot waren verkoopers wat terughoudender, waardoor de stemming iets verbeterde.

De omzet bedroeg deze week ongeveer 2000 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 2 September 1925.

De daling van Amerikaansche katoenprijzen hield tot gisteren aan, toen November en December „futures” te Liverpool 11,54 noteerden. Later in den middag herstelden prijzen zich echter en het slot was ongeveer gelijk aan de middagnoteringen van verleden Maandag, terwijl hedenmorgen de markt onveranderd opende. De behandeling van den nieuwen oogst maakt goeden voortgang en de ontvangsten in de havens zijn ook grooter dan verleden jaar. De verschepingen naar het Continent zijn bijna driemaal zoo groot als het vorig seizoen, doch deze zijn daarentegen, wat Frankrijk en Engeland betreft, aanzienlijk kleiner. Prijzen van Egyptische katoen zijn wat vaster. De aanplant van den nieuwen oogst bedraagt naar schatting 137.000 feddans meer dan het laatste seizoen. Verkoopten zijn slechts gering en de handel schijnt een afzijdige houding aan te nemen met het oog op de komst van den nieuwen oogst.

De Amerikaansche garenmarkt toont weinig verandering,

koopers zijn voorzichtig en dekken zich uitsluitend voor directe behoefte. Er is voldoende vraag, doch de geboden prijzen zijn veel te laag, zoodat de omzet in verhouding tot de vraag nog zeer klein is. Er zijn enkele flinke partijen 44er voor dhooties geboekt en naar getwijnde garens bestaat een goede vraag voor Rusland. Spinners trachten hun marges te verbeteren, speciaal daar, waar het open contracten betreft, doch indien men tegelijk met de orders de bijzonderheden opgeeft, kan men over het algemeen nog wel behoorlijke concessies verkrijgen. Enkel menen, dat de tegenwoordige prijsbasis reeds vrij safe is en men volgt met belangstelling den loop der katoenprijzen.

Egyptische garens worden weinig verkocht en slechts hier en daar worden enkele postjes geboekt.

De lagere katoenprijzen hebben een ongunstigen invloed gehad op de doekmarkt; aanvragen worden teruggehouden en de vraag is aanmerkelijk minder dan verleden week. Katoen is op het oogenblik de beslissende factor; wij zijn er van overtuigd, dat elke prijsreactie een opleving der vraag zou beteekenen. Hoewel er dus in de afgelopen week weinig geboekt is, kan men niet zeggen, dat de toon der markt veel slechter is. Men voelt algemeen, dat er behoefte aan manufacturen bestaat, doch het noodige vertrouwen om te koopen ontbreekt nog. De Oostersche markten, als ook China, toonen wel belangstelling en de binnenkomende mails luiden gunstiger. Over het algemeen wachten koopers echter op vastere katoenprijzen en een meer gelijkmatige prijsbasis.

26 Aug. 2 Sept. Oost. koersen. 25 Aug. 1 Sept.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië 1/6 3/4 1/6 5/8
 F.G.F. Sakellariadis 28,40 27,95 T.T. op Hongkong 2/4 1/2 2/4 1/2
 G.F. No. 1 Oomra 9,45 8,90 T.T. op Shanghai 3/2 1/2 3/2 1/2

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	4 Sept. 1925	28 Aug. 1925	21 Aug. 1925	4 Sept. 1924	4 Sept. 1923
New York voor Middling ...	22,65 c	22,55 c	23,65 c	25,65 c	25,95 c
New Orleans voor Middling	21,86 c	22,— c	22,95 c	23,65 c	24,50 c
Liverpool voor Middling ...	12,51 d	12,60 d	13,07 d	15,25 d	15,55 d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 28 Aug. '25	Overeenkomstige periode	
		1924	1923
Ontvangsten Gulf-Havens.	328,5	212	292
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	25	47	43
" "t Vasteland etc.	164	79	155
" " Japan	15	3	4

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	28 Aug. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	294	267	256
Binnenland	267	177	328
New York	39	65	15
New Orleans	68	37	41
Liverpool	212	125	81

KOFFIE.

De vaste stemming, die nu reeds vele weken voor het artikel geheerscht heeft, hield ook in de afgelopen week aan, en in de eerste plaats kwam zij wederom tot uitdrukking in de noteeringen aan de termijnmarkten. De oorzaak dezer vastheid was ook ditmaal te zoeken in de houding van Brazilië, alwaar de wisselkoers op Londen reeds vier weken geleden boven 6 d. kwam en zelfs op 2 dezer een stand bereikte van 6²⁵/₃₂ d., om daarna iets te dalen, namelijk tot op 6⁵/₈ d. Deze loop van den koers is te danken aan de steunmaatregelen der Braziliaansche Regeering (in de eerste plaats de intrekking van een belangrijk bedrag van het in omloop zijnde papieren geld) en verder aan het groote aanbod in Brazilië van wissels op Londen als gevolg van omvangrijke koffieversheringen in de laatste maanden. Daar de stijging van den wisselkoers niet is samengegaan met een daarmede overeenstemmende daling van de binnenland-sche koffieprijzen in Milreis, moest dit natuurlijk tot resultaat hebben, dat de kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië hooger liepen, hetgeen dan ook bijna onafgebroken in den laatsten tijd het geval is geweest. Alleen in de allerlaatste

dagen waren zij bij den iets terugloopenden wisselkoers, in de meeste gevallen enkele shillings lager.

De dezer dagen uitgekomen Maandelijksche Statistiek van de Makelaarsfirma G. Duuring & Zoon, alhier, wijst aan, dat de zichtbare wereldvoorraad op 1 September bedroeg 5.237.000 balen tegen 5.287.000 balen verleden jaar. Vergeleken tegenover een maand geleden beteekent dit voor 1925 een toename van 23.000 balen, terwijl deze toename verleden jaar bedroeg 909.000 balen. Kan dit dus als gunstig voor het artikel worden beschouwd, zoo mag aan den anderen kant niet worden over het hoofd gezien, dat de afleveringen in Europa en in Noord-Amerika in de eerste acht maanden van dit jaar niet minder dan 1.746.000 balen kleiner waren dan in dezelfde periode van het jaar 1924, nl. 11.922.000 balen tegen 13.668.000 balen verleden jaar.

In kost- en vrachtzaken op aflading van Brazilië ging in de afgelopen week slechts weinig om en de prijzen van goedbeschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongeveer 107/- à 109/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 110/- à 112/- per cwt., terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 92/6 à 93/- per cwt. en voor latere verscheppingen 89/- à 92/- per cwt., naar gelang van den verscheppingstermijn.

In Robusta op aflading ging, voornamelijk in Palembang Robusta, het een en ander om. De noteeringen zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, September verschepping, 50 c.
 W.I.B. Robusta, September verschepping, 57¹/₂ c. à 58 c. per 1/2 KG., c.i.f., uitgeleverd gewicht, netto contant.

In loco valt over den afzet nog altijd niet te roemen. De officieele noteeringen, die feitelijk te lang onveranderd waren gebleven, zijn enkele dagen geleden verhoogd voor Superior Santos van 70 c. op 72 c. en voor Robusta van 62 c. op 63 c. per 1/2 KG.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtendcall als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
8 Sept. 62 ¹ / ₂	55 ¹ / ₈	50 ¹ / ₈	48 ¹ / ₈	60	53 ¹ / ₂	48 ¹ / ₈	46 ¹ / ₈	
1 " 60 ¹ / ₂	55 ¹ / ₂	50 ¹ / ₈	48 ¹ / ₂	59 ¹ / ₈	54 ¹ / ₈	49 ¹ / ₈	46 ¹ / ₈	
25 Aug. 57 ¹ / ₈	53 ¹ / ₂	49	47	57 ¹ / ₂	51 ¹ / ₈	47 ¹ / ₈	45 ¹ / ₈	
18 " 57 ¹ / ₈	52 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	47 ¹ / ₈	57	50 ¹ / ₈	47 ¹ / ₈	45 ¹ / ₂	

De slotnoteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
4 Sept.	\$ 20,25	\$ 18,30	\$ 16,84	\$ 15,95
31 Aug.	" 20,42	" 18,42	" 16,97	" 16,06
24 "	" 19,48	" 17,50	" 16,20	" 15,25
17 "	" 19,34	" 17,30	" 16,10	" 15,30

Rotterdam, 8 Sept. 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (No. 4)	Prijs (No. 4)	
7 Sept. 1925	219.000	30.300	1.178.000	31.500	6 ⁵ / ₈
31 Aug. 1925	261.000	31.325	1.184.000	32.500	6 ¹ / ₂
24 " 1925	195.000	32.350	1.292.000	33.000	6 ⁷ / ₈
8 Sept. 1924	354.000	34.050	1.513.000	39.000	5 ²⁵ / ₆₄

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgeloopt week	Sedert 1 Jul	Afgeloopt week	Sedert 1 Jul
5 Sept. 1925 --	134.000	919.000	197.000	1.626.000
6 Sept. 1924 --	108.000	988.000	272.000	1.439.000

1) In Reis.

THEE.

De stemming op de theemarkt te Londen in de afgelopen week onderging weinig verandering in zoverre, dat wederom goede vraag bleef bestaan voor de goede soorten, doch dat de belangstelling voor de ordinaire soorten en eveneens nu ook voor de middensoorten verder afnemende was, zoodat deze kwaliteiten van 1/2 d. tot 1 d. in prijs moesten laten vallen.

Vele ordinaire soorten zijn thans op een prijsbasis gekomen, die niet meer of nauwelijks de productiekosten, verhoogd met vracht en verkoopingskosten, dekt.

Het laat zich dan ook aanzien, dat de aanvoer van deze soorten op de Europeesche markten hoe langer hoe meer ingekrompen zal worden en dat men zich in de theeproduceerende landen wederom zal gaan toeleggen op fijner pluk en betere bereiding.

De middenprijs voor Br.-Indische thee staat thans 5½ à 6 d. lager dan verleden jaar om denzelfden tijd, terwijl de middenprijs der Ceylonthee een verlaging te zien geeft van 4 d. per lb.

De voorraad in Londen op ult^o Augustus wijst ten opzichte van een maand geleden een vrijwel evengroote hoeveelheid aan van ruim 150 miljoen lbs. In 1924 was deze voorraad in Augustus nog met 4 miljoen lbs. toegenomen, doch bewoog deze zich op ult^o Augustus 1924 op een niveau, dat ongeveer 40 miljoen lbs. lager is dan thans.

De oogstberichten van Java geven voor Augustus[nog een verderen teruggang ten opzichte van de vorige maand te zien en zijn er nog geen telegrafische berichten, dat de regens zijn doorgelopen.

Amsterdam, 7 September 1925.

RUBBER.

De opening van de rubbermarkt was de afgelopen week aanmerkelijk vaster ten gevolge van den sterken teruggang der voorraden in Londen. Over het algemeen was er goede kooplust van Amerikaansche zijde, welke aan het einde der week echter weer afnam. De stemming verflauwde dientengevolge en ook de noteeringen gingen over de geheele linie iets terug.

De slotnoteeringen luiden als volgt:
7 September 1925.

Standard Sheets:	einde voorafgaande week:	
September 225½ ct.	219 ct.
October 216 "	195 "
Oct./Dec. 202 "	192 "
Jan./Maart 185 "	175½ "

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
7 Sept. 1925..	62.12/6	68.15/-	257.2/6	38.10/-	36.15/-
31 Aug. 1925..	61.17/6	67.7/6	252.-/-	38.17/6	36.15/-
24 " 1925..	63.2/6	69.10/-	257.-/-	39.2/6	37.2/6
17 " 1925..	62.15/-	68.15/-	257.7/6	37.17/6	36.17/6
8 Sept. 1924..	65.5/-	68.-/-	253.12/6	33.5/-	33.2/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Amerika leefde afgelopen week wat op. De meeste bevrachtingen vonden plaats van Montreal naar Antwerpen/Hamburg range op basis: prompte belading 11 cents per 100 lbs. zwaar graan; 10/20 September 11½ cents; 24/29 September 12 cents; 1/15 October 13½ cents. Per November vond een afsluiting plaats tegen 14 cents. Voor andere bestemmingen is geen vraag, slechts werd de Middellandsche Zee in sommige gevallen als optie gevraagd. De Northern Range was zeer stil en er werd slechts één boot bevracht van Baltimore naar Antwerpen tegen 10 cents, belading eerste dagen van deze maand.

De suikermarkt van West-Indië was kalm ofschoon verscheidene ladingen konden worden afgesloten per September en begin October. Op basis van 16/- voor een 6000 tonner werd naar U.K./Continent bevracht.

Ook de markt van de North Pacific was kalm met weinig vraag. Een lading werd gedaan van Vancouver/Portland/Puget Sound naar U.K./Continent tegen 33/6 per December/Januari.

De River Plate heeft een verderen val in vrachten te zien gegeven en er ging slechts weinig om. Een 5500 tonner werd bevracht voor spotprompte belading van Upriver naar U.K./Continent tegen 17/- met volle opties doch de vracht is sindsdien weder gevallen en accepteerde een 3700 tonner 11/- naar U.K./Continent van Below Bar.

De salpeter vrachtenmarkt veranderde weinig, doch daar het aanbod van lijnruimte naar Europa afneemt, vertoonen de vrachten een geringe stijging. Naar de Antwerpen/Hamburg range werd 20/- bedongen voor 1500 tons, September aflading. Voor volle ladingen per October is de vraag zeer gering en de afsluiting van een boot in deze positie wordt gerapporteerd tegen 21/- naar de Continentale havens. Per November wordt 22/6 geïndiceerd naar Bordeaux/Hamburg range met de optie

van Bergen/Malmö/Denemarken tegen 23/6, Danzig 24/6.

Met uitzondering van Australië en ten deele ook Zuid-Afrika, waren de Oostelijke markten de afgelopen week zeer kalm. Voor olie werd een dieptank bevracht van Wladiwostock per Januari naar de gebruikelijke U.K./Continent havens tegen 75/-, doch ook hier is de vraag zeer gering. Voor nieuwe oogstbelading werden van West-Australië 5 ladingen afgesloten in alle posities tusschen 10 December en 28 Februari tegen 40/- naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent, terwijl ook van Zuid-Australië/Victoria/Sydney op basis van 43/9 werd bevracht per December/Januari.

De markt van Burmah blijft flauw en voor vroege posities is zeer weinig vraag. Voor de eerste maanden van het volgende jaar zijn echter de lijnbooten volgeboekt op basis van 32/6 rijst, 35/- rijstmeel naar de gebruikelijke loshavens. Britsch-Indië was kalm en er werd een klein aantal ladingen afgesloten van Bombay/Marmagoa/Karachi naar U.K./Continent op basis van 23/- per September/October. Ook Mauritius was kalm en de eenige afsluiting is een boot van 7900 tons maximum per 1/20 October tegen 23/6 één, 24/6 twee havens.

Van Zuid-Afrika werd een aantal booten afgesloten voor maïs en de vrachten bleven vast van Kaapstad/Durban range naar U.K./Continent op basis van 23/- per September/10 October, 23/6 12 October/12 November met volle opties. Ook werd een aantal suikerladingen bevracht van Durban naar U.K. tegen 22/6 September, 22/- October.

Van de Zwarte Zee was in het begin der week de vraag verdwenen, doch tegen het einde der week leefde zij weder op en vrij wat booten werden bevracht. Voor September hebben de bevrachters hun behoefte gedekt, doch per October vragen zij tonnages van 5000 tons tegen 13/3 Continent, 13/9 U.K., terwijl booten van 6/7000 tons 12/9 bedingen naar het Continent. De Donau is kalm en er is geen enkele definitieve graanorder in de markt.

Van de Middellandsche Zee vonden iets meer afsluitingen in erts plaats doch de vrachten bleven onveranderd. Afsluitingen zijn o.a. Talanta Channel/Middlesboro 7/-, Bona/Rotterdam 4/6, Algiers/Rotterdam 4/6, Newport River 5/9. Voor fosfaat worden slechts kleine booten gezocht, doch afsluitingen vonden niet plaats. Van Zuid-Spanje vonden afsluitingen in fruit plaats tegen 20/- per 100 c.f. voor booten tot 110.000 c.f. Van Alexandrië werd een boot gedaan van 330.000 c.f. per September naar Hull tegen 10/6 per 60 c.f.

Van de Golf van Biscaye is slechts weinig te doen, doch afsluitingen van Bilbao zijn o.a.: Cardiff 5/6, Newport River 6/1½ en Britonferry 6/9.

De Time-charter vrachtenmarkt gaf afsluitingen te zien voor de States/West-Indië vaart en de vrachten zijn van \$ 1,- tot \$ 1,50, naar gelang van grootte. Voor Pacific vaart met teruglevering in Australië werd 4/- betaald voor groote booten, hetgeen kan worden herhaald.

De kolenvrachtenmarkt van Amerika was zeer kalm en er vonden deze week geen afsluitingen plaats naar Zuid-Amerika of Europa.

Op de kolenvrachtenmarkt van Engeland bestaat nog groote vraag naar ruimte voor Zuid-Amerika, en naar Buenos-Aires waren bevrachters gedwongen 17/9 te betalen. Andere richtingen zijn flauw, doch er bestaat iets meer vraag naar de Middellandsche Zee. Van Zuid-Wales zijn de afsluitingen o.a. de volgende: Dieppe 3/3, Oporto 8/-, Marseille 8/-, Port Said 8/-, Kingston 8/3, Santos 15/9, Buenos-Aires 17/9, terwijl de afsluitingen van de Oostkust o.m. zijn: Gothenburg 4/10½, Riga 5/1½, Bordeaux 3/10½, Venetië 8/6, Buenos-Aires 17/3.
7 September 1925.

RIJNVAART.

Week van 30 Augustus t/m. 5 September 1925.

De aanvoeren van zeezijde bleven gering. Tegenover veel aanbieding van scheepsruimte, was de vraag gering, zoodat de stemming zeer gedrukt bleef.

De ertsvrachten bedroegen f 0,30 met ¼ lostijd; f 0,40 met ½ lostijd.

Vracht voor ruwe producten naar Mannheim ca. f 0,70 à f 0,80 met verkorten lostijd.

Sleeploon liep geleidelijk terug van f 0,35 tot f 0,27½/0,25 tarief.

De waterstand was gunstig.

De vrachtenmarkt in de Ruhrhavens bleef eveneens gedrukt.

Ten gevolge van de geringe verschepping naar den Bovenrijn, alsmede veel aanbieding van scheepsruimte, ondergingen de vrachten naar Holland een verdere daling.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Dordrecht - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 31 Augustus 1925

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	1.456.200,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	}	8.435.000,—
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo		
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.739.431,13		
waarvoor in geld gestort		8.032.231,13
waarvoor effecten gedeponoord	f	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponoord bij bevriende instellingen	"	2.000.000,—
ten eigen gebruik	"	31.369.700,—
		36.076.900,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	34.884.815,14
Ned. Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	"	12.663.309,38
Daggeldleeningen	"	1.800.000,—
Saldo's bij Bankiers	"	17.018.806,56
Eigen effecten en syndicaten	"	7.299.745,35
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	"	1.998.558,22
Prolongatiën gegeven	"	11.714.810,—
Credietvereniging	f	55.752.684,91
Af: loopende Promessen	"	1.300.000,—
		54.452.684,91
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 51.605.789,38		
Af: loopende Promessen	"	1.077.000,—
		50.528.789,38
Voorschotten op Consignatiën	"	2.246.265,12
Gebouwen	"	5.311.615,87
		Totaal..... f 253.919.731,06

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	8.822.001,91
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.362.292,50
Reserve Credietvereniging	"	2.457.780,88
		f 54.442.075,27
Aandeelhouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f	1.444.300,—
Contanten	"	11.900,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.632.600,—
" Contanten	"	48.650,—
		Totaal Effecten
		Totaal Contanten
Zieken- en Pensioenfondsen	"	36.076.900,—
Deposito's	"	60.550,—
Prolongatie-Deposito's	"	2.403.033,84
Saldi Rekeningen Courant	"	47.516.959,84
" " " voor gelden in het Buitenland	"	2.098.100,—
" " " Credietvereniging	f	63.657.382,91
		8.609.678,20
		4.209.286,49
		76.476.347,60
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledebouer & Co., Almelo	"	3.765.717,14
Daggeldleeningen	"	6.000.000,—
De Nederlandsche Bank	"	334.947,46
Te betalen Wissels	"	19.170.809,07
Geaccepteerd door derden	"	3.115.671,74
Diverse Rekeningen	"	2.458.619,10
		Totaal..... f 253.919.731,06

STEENKOLEN-HANDELSVEREENIGING

(COAL-TRADING ASSOCIATION)

Hoofdkantoor te Utrecht - Filialen te Amsterdam en Rotterdam

Verschenen

GEDENKBOEK DER EERSTE H.B.S. 5-J. C. MET GEWIJZIGD LEERPLAN (EERSTE HANDELSCHOOL) TE ROTTERDAM UITGEGEVEN TER GELEGENHEID VAN HET VIJFTIGJARIG BESTAAN + ONDER REDACTIE VAN J. J. GERSTEL EN L. J. ROGIER

Door de samenwerking van oud-leeraren, leeraren, oud-leerlingen en leerlingen, biedt het boek een waardevol geheel, dat op aantrekkelijke wijze is uitgegeven. Voor alle oud-leerlingen en leerlingen is het òn door den inhoud òn door de talrijke portretten en andere afbeeldingen een waardevolle herinnering aan hun schooltijd. Daarbij bevat het een aantal bijdragen, die het karakter van de H. B. S. - A. — de litterair-economische school — in den breede doen uitkomen. Het boek bevat meer dan 25 artikelen van een rijke verscheidenheid en meer dan 35 afbeeldingen.

De prijs bedraagt voor een ingenaaid exempl. f 2.50 en voor een gebonden exempl. f 3.50.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam.

VERSCHENEN:

Lessen over den Handel

door

J. GROOTEN

Prijs f 8.— Geb. f 8.90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel

en bij

Nijgh & van Ditmar's Uitg.-Mij Rotterdam

Werkloonberekening

Onmisbaar boekje voor allen die werklieden in hun dienst hebben. - Met berekeningen in uurloon van 5—100 cent

Prijs f 1.55

Verkrijgb. bij den boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MAATSCHAPPIJ, ROTTERDAM

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij

Belast zich met 't verzorgen van uitgaven

en tijdschriften op elk gebied.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

Gestort Kapitaal f 80.000.000,—
Statutaire Reserve f 20.536.861,—
Buitengewone Reserve f 22.660.000,—

hoofdkantoor: AMSTERDAM. Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

RENTE
voor
DEPOSITO'S:

Direct opvorderbaar	1	%	per jaar
1 maand. opzegging	2	%	" "
3 maanden opzegging	2½	%	" "
6 " " " "	3	%	" "
12 " " " "	4½	%	" "

Voor andere en VASTE termijnen, zoomede voor groote bedragen rentevergoeding nader overeen te komen.